

MOŽ, KI BO MORAL STAVKATI

Na tem mestu smo besede Alberta Vodovnika že dvakrat uporabili za naslov v slogu »Mož, ki bo jeseni stavkal«, »Mož, ki bo...«. V prejšnji številki DE smo si drznili napovedati, da bodo svobodni sindikati dosledni v svojem stališču do kolektivnega dogovarjanja. Nismo se zmotili.

Po večinskem mnenju panožnih sindikatov je Dušan Semolič ugotovil, da za podpis dogovora o plačni politiki ni nobene možnosti...

Albert Vodovnik pa je pribil: »Gospodarska zbornica je blokirala naša pogajanja. Partnerje moramo prisiliti k spoštovanju sindikatov. Že danes moramo obnoviti načrte za splošno stavko!«

Upamo, da se tega zavedajo vsi republiški odbori. Kdor je pri pogajanjih dosleden in računa, da bo tudi partner, mora biti pač nič manj dosledno pripravljen svoja stališča izsiliti. In kako lahko to dosežejo sindikati, je jasno.

Več na 4. strani

NA ULICE ZA MASKOTO!

Kdor je spremljal demonstracije v podporo izmišljenemu narodnemu heroju, je lahko ugotovil, da so se jih v veliki večini udeležili razočarani ljudje. Na ulice jih je gnal predvsem obup. V samostojni državi so jim obljubljali vse kaj drugega, kot jih je v resnici doletelo.

Vprašanje, zakaj vidijo obet za uresničitev vsiljenih sanj prav v Janši, prepustimo psihologom. Sindikatom pa le zaželim, da bi v boju za preživetje delavcev našli vsaj tako uspešen recept, kako na svojo stran pridobiti množice.

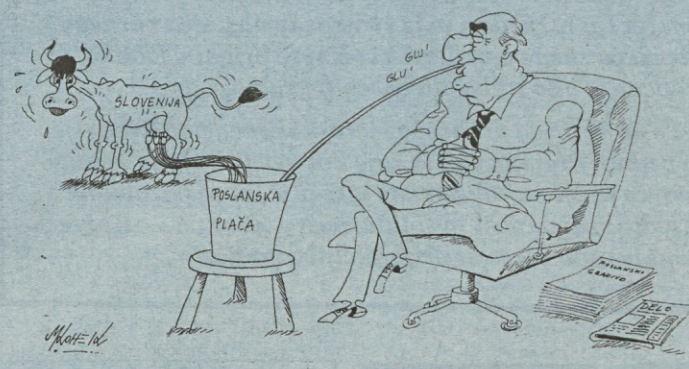
Več na 2. in 3. strani

BODO ŠLI SLOVENCİ NA ULICE TUDI ZA KRUH?

POSLANSKA SEBIČNOST NE PRESENEČA

Na 4. strani smo uvedli stalno rubriko. Piše jo poslanec Delavske stranke in funkcionar SKEI Miloš Pavlica. Po dveh njegovih prispevkih je prišlo prvo vprašanje – Kako, za vrga, si poslanci drznejo biti tako pogoltni?

DE, sreda 14⁰⁰

Upravni odbor Združenja delodajalcev Slovenije je na današnji prvi seji razpravljal o pripravi za sklenitev tarifne priloge k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo. Na predlog Mirana Goslarja so se delodajalci odločili nadaljevati pogajanja. Pripomnili pa so, da so možnosti za njihovo nadaljnje popuščanje sindikatom skoraj izčrpane. Posebej so poudarili,

da ne bodo podpisali tarifne priloge, ki ne bi omejevala višine izhodiščnih plač v panožnih kolektivnih pogodbah.

Če bodo delodajalci ugotovili, da so možnosti za sporazum s sindikati izčrpane, bodo vlado ohrabрили, naj dogovor o letošnji plačni politiki nadomesti s posebnim zakonom. Dogovor oziroma zakon je po njihovem mnenju potreben zaradi omejitve plačne mase, iz katere se napaja tako država kot številne javne službe. Delodajalci pa k temu dodajajo, da zakon ne sme zamrzniti plač, saj bi to škodljivo vplivalo na gospodarstvo in rast proizvodnje.

F. K.

BREZ SAPE PROTI BIROKRATOM

Kričec primer na 13. strani DE!

Darja Umek, pri 39 letih invalidka zaradi požara v službi, mati dveh otrok, ki jo je na cedilu pustilo njeno bivše železniško podjetje in naše zdravstvo. Zdaj se za njene pravice borijo le še Svobodni sindikati.

Kaj te briga...

Piše: Ciril Brajer

...si je mislil nekoč Janezek, pozabil, kaj vse so ga učili doma, in vstopil je v strumne vrste komunistov. Saj je vedel, da ni lepo in da starši ne bodo srečni. Toda tako neuglasljivo ga je žgal ogenj strasti po uspehu, da enostavno ni mogel drugače.

In se je obrestovalo. Janezek je začel žeti uspehe. Uspel je še preveč. Tistega »Kaj te briga!« se namreč ni znal otresti in svoje sotovariše je na poti do vrha kanil prehiteti po bližnjici. Kaj jih končno briga, če mu je uspeh položen v zibel že od rojenic?!

Po bližnjici pač ni šlo drugače, kot da je bil bolj leninističen od leninistov in bolj marksističen od marksistov. Le malce je zamudil, časi prav takrat prevelikim gorečnejšem niso bili naklonjeni in na vrh se je takrat prodiralo drugače, v navezah soplezalcev.

Potuhtali so ga in niso ga spustili do vrha. Takšne baže tič bi lahko zrušil v prepad celo navezo, so si mislili.

»Kaj te briga!« se je še naprej držal svojega vodila in se, taki smo, brez kančka slabe vesti prestavil na nasprotno stran. Celo zasebno vojno si je omislil, da bi kot zmagovalca, kaj pa drugega, splezal čisto gor, na sanjani vrh.

Zmagovalcu vseh bitk slava in čast! Tudi kakšen avtomobilček ni odveč, pa osebna garda sodi zraven, bunkerček si je treba zgraditi, udoben in varen... Skoraj bi mu uspelo. Skoraj, če bi ne imel v krvi tistega usodnega, od rojenic danega »Kaj te briga!«. Tako pa je dobil pobič svoj fevd, a pozabil, da so na tem božjem svetu še drugi fevdalci. Oni pa nanj niso pozabili, ker jim tega enostavno ni dovolil.

»Kaj te briga!« prvemu, »Kaj te briga!« drugemu pa tretjemu in četrtemu, sovragu in prijatelju, nasprotniku in zavezniku, le svojim zvestim hlapcem ne. Teh tako ali tako nikoli nič ne briga, če jih krmiš, kot se spodobi.

Druge fevdalce pa briga, in še kako! Zato je Janezek odrčal, kot mora odrčati vsak našopirjen vrabček, ki preveč vrešči in se zaganja v jato večjih ptictev.

Veste, to je stara, ničlikokrat ponovljena šola, ki pa žal izuči le redkokoga. Še tistega ne, ki v njej sam pogrne ali mora vsaj v oslovsko klop. Škoda, ko je tako vsesplošno poučna.

Morda tudi za kakšnega sindikalnega vrabčka, ki se sem ter tja razčepi in iz svojega le na videz varnega gnezdeca začne čivkati tisti »Kaj te briga!«. Koliko vrabcev bi bilo treba, da bi se jih kragulj ognil?

Če že ne briga vrabcev iz jate, kakšnega od kraguljev bo vedno. Prej kot slej in raje kot ne. Takrat pa je hudo fino, če je kje še kakšen iste jate ptič, ki ni pozabil na besedi »vzajemnost in solidarnost«. Zato pa – »Kaj te briga!« prav zares ni priporočljivo vodilo!

Miroslavu Garbu se je zalomilo in prvič druga plat resnice

V 12. številki DELAVSKE ENOTNOSTI, ki je izšla v četrtek, 24. marca 1994 je izšel članek z naslovom »MIROSLAVU GARBU SE JE ZALOMILO«, v katerem avtor piše o stavki delavcev družbe Metal Ravne. Ker sem v članku nekajkrat omenjen, sem dolžan bralcem DE prikazati tudi drugo plat resnice.

Jeseni leta 1993 je vodstvo Slovenskih železarn sindikatoma Slovenskih železarn poslalo predlog koncernske kolektivne pogodbe, na katerega naj bi v tej fazi podali svoje predloge. Za razliko od t.i. Svobodnega sindikata SZ je sindikat Neodvisnost-KNSS SŽ na omenjeni predlog v pisni obliki podal vsebinske in konkretne predloge in jih 5. nov. 1993 poslal vodstvu SŽ. To dejanje je s strani sindikata Neodvisnost-KNSS SŽ pomenilo, da je kot partner sklepanja pogodb pripravljeno na pogajanja. Na prošnjo g. Janka Dežmana, predsednika t.i. Svobodnega sindikata SŽ, sem le-temu vročil pisne predloge naše organizacije k predlogu koncernske kolektivne pogodbe. Nekaj dni kasneje smo prejeli informacijo od g. Dežmana, da se o novi kolektivni pogodbi ne bodo pogovarjali, dokler ne bodo končani postopki statusnih sprememb družb Slovenskih železarn.

S tem dejanjem je t.i. svobodni sindikat zaustavil proces oblikovanja koncernske kolektivne pogodbe.

Med mnogimi konkretnimi predlogi h koncernski kolektivni pogodbi smo zapisali urne postavke izhodiščnih plač, ki pa smo jih kasneje za pogovore preračunali v mesečne izhodiščne plače po tarifnih razredih. Realizacija našega predloga bi takrat pomenila povprečno povečanje izhodiščnih plač po panožni kolektivni pogodbi za približno 13 odstotkov, po podatkih iz meseca junija 1993. V primerjavi z dejanskimi izplačili pa za okrog 25 odstotkov.

A. Izhodiščne plače po posameznih tarifnih razredih

Tarifni razred z opisom	Dejanska izh. plača jan. 94	Naš predlog nov. 94	Panožna pogodba junij 93	Splošna pogodba junij 93
I. Enostavna dela	33.800	43.824	40.715	35.548
II. Manj zahtevna dela	39.000	52.272	45.601	39.120
III. Srednje zahtevna dela	41.600	62.128	50.994	43.685
IV. Zahtevna dela	50.000	70.048	59.037	48.699
V. Bolj zahtevna dela	61.100	79.200	65.144	55.096
VI. Zelo zahtevna dela	78.866	88.352	77.359	65.759
VII. Visoko zahtevna dela	93.600	98.560	91.609	74.656
VIII. Najbolj zahtevna dela	136.500	113.872	105.859	88.883
IX. Izjemno zahtevna dela	185.900	131.472	126.217	106.629

Razmerje med I. in IX. Podatki so v bruto zneskih.

B. Valorizacija (ponovna določitev) izhodiščnih plač

Kot prvo varianto smo predlagali, naj se izhodiščne plače povečujejo v skladu z rastjo cen življenjskih stroškov oz. za enak odstotek rasti cen oz. inflacije. Po sedanjih metodah revalorizacije delavčeva realna plača v 12 mesecih pade za okrog 36%. Na takšen odstotek padanja plač pa naša organizacija ne bo pristala.

C. Osební prispevek (stimulacija) ali gibljivi del plače

Predlagali smo, da mora sleheri delavec imeti pod enakimi pogoji, kriteriji in merili kriterijev možnost dobiti stimulacijo od 0% do 40% za svoje delo nad pričakovanimi delovnimi rezultati. Delovna skupina sindikata Neodvisnost-KNSS je 14. nov. 1993 vodstvu družbe Metal, vodstvu Slovenskih železarn in v vednost t.i. Svobodnemu sindikatu poslala predlog za nagrajevanje delavcev za delovne rezultate nad pričakovanimi in zavrnila predlog, ki ga je pripravila delovna skupina družbe Metal Ravne, predvsem iz

razloga, ker po svoji vsebini in obliki uvaja elemente kaznovanja in posega v izhodiščne plače delavcev.

Vzroki za stavko

Sklep o stavki je bil sprejet na predlog zaupnikov. Izpostavljene so bile naslednje zahteve: 1. povišanje plač za 15%, 2. delitev osebnega prispevka v skladu z veljavnimi akti, 3. napredovanje in nagrajevanje delavcev v sistemu kolektivne pogodbe in izven njega.

1. Povišanje plač utemeljujemo z ugotovitvami, da dejansko izplačane izhodiščne plače zaostajajo za izhodišnimi plačami po panožni kolektivni pogodbi. Če upoštevamo podatek, da je bila od junija 1993 pa do konec dec. 1993 mesečna inflacija približno 2% bi se morale izhodiščne plače povišati za približno 12% (najmanj), kar pomeni:

- da sta 502 delavca prejela za več kot 25% nižjo izhodiščno plačo,
- da je 265 delavcev prejelo od 20 do 25% nižjo izhodiščno plačo,
- da je 164 delavcev prejelo od 15 do 20% nižjo izhodiščno plačo,
- da je 66 delavcev prejelo od 5 do 15% nižjo izhodiščno plačo,
- da je 52 delavcev prejelo do 5% nižjo izhodiščno plačo,
- da je 27 delavcev prejelo do 5% višjo izhodiščno plačo,
- da je 23 delavcev prejelo od 15 do 25% višjo izhodiščno plačo,
- in da je 5 delavcev prejelo več kot 40% višjo izhodiščno plačo.

Za primerjavo naj povem, da je kvalificirani kovač, valjalec, topilec, ki je razporejen v IV. tarifni razred (PR 2/3-360 točk), prejel 46.000,00 SIT bruto izhodiščne plače, kar pomeni od 28.000,00–30.420,00 SIT neto izhodiščne plače.

2. Osebnega prispevka – stimulacije delavci družbe Metal niso prejeli že več mesecev, čeprav se je povečal obseg dela, znižalo število zaposlenih za okrog 15% (predvsem v proizvodnji). Naša osnovna zahteva je, da se v skladu s kriteriji in merili kriterijev deli mesečna in kvartalna stimulacija od 0 do 15%, do takrat, ko bo sprejeta nova kolektivna pogodba. Stanje kakršno vlada danes v družbah, ne motivira delavca k boljšemu delu oz. k doseganju delovnih rezultatov nad pričakovanimi.

3. Napredovanje delavcev in nagrajevanje v sistemu kolektivne

turi prejetih sredstev pa le 18,9%.

Iz tega lahko ugotovimo, da napredovanja (znotraj te reorganizacije) v vseh primerih najmanj prinesejo proizvodnemu delavcu.

Pri celotni problematiki pa izstopa tudi podatek, da je izven sistema kolektivne pogodbe nagrajenih najmanj šest delavcev, katerih plače in stimulacija in še kaj se ureja s pogodbo, katere vsebina nam je neznana.

Prepričani smo, da večina delavcev podpira te zahteve in da zaradi nenehnih groženj in pritiskov vodstvenih in vodilnih delavcev ter t.i. Svobodnega sindikata tega ne upajo na glas izraziti. Dejanja vodstvenih funkcionarjev t.i. Svobodnega sindikata v dneh stavke so sramotna za delavsko in sindikalno gibanje, odigrali so vlogo razbijalcev.

O tem in še nekaterih dogodkih v zvezi s stavko in zapisanimi nerisnicami v objavljenem članku z naslovom »MIROSLAVU GARBU SE JE ZALOMILO« bom odgovoril po sprejemu poročila stavkovnega odbora Metala in izvršnega odbora sindikata Neodvisnost-KNSS družb Železarne Ravne.

Miroslav Garb, sekretar sindikata Neodvisnost-KNSS družb Železarne Ravne

Vlada je spet lognila (udarila) po upokojencih

Dvakrat jezni upokojenci De, št. 12, 24. 3. 1994

Vlada RS kar naprej išče možnosti za udarjanje po upokojencih in njihovih skromnih pokojninah. Pripravila je in državnemu zboru že predložila predlog zakona o usklajevanju denarnih nadomestil za čas porodniškega dopusta, denarnih nadomestil za čas odsotnosti z dela zaradi bolezni nad 30 dni, denarnih nadomestil za primer brezposelnosti, pokojnin in zadržanih plač, po katerem naj bi se pokojnine in drugi v zakonu navedeni prejemki že sicer socialno najbolj prizadeti prebivalci usklajevali še slabše kot doslej. Pokojnine ne več po gibanju plač zaposlenih, ampak po rasti cen življenjskih potrebščin. Če v posameznem trimesečju rast preseže 3%, se pokojnine uskladijo za 70% rasti cen nad 3%. Torej ne za polno rast cen. Uskladitev se opravi za čas od prvega naslednjega dne po izteku četrletja. Sklep o uskladitvi sprejme Vlada RS. Zakon naj bi bil sprejet po hitrem postopku.

Predsedstvo Zveze društev upokojencev Slovenije, ki vključuje 410 upokojenskih društev z več kot 250.000 člani, je 22. marca obravnavalo ta zakonski predlog in ga z začudenjem in protestom odločno zavrnilo. Predlog zakona bistveno posega v sedanjí pokojninski sistem, zato ne more biti sprejet na hitro brez vsestranskih analiziranih in dokumentiranih vzrokov zanj, brez objektivnega prikaza sedanjega mizernega gnotnega stanja večine upokojencev in brez objektivnega prikaza, v kakšno revščino bi v nekaj letih pahnili vse upokojence – razen upokojencev iz »dolge kolone privilegiranih«. Priznani strokovnjak gospod Tine Stanovnik je v SP Dela 12. marca pod naslovom Dolga kolona privilegiranih podal nekaj upoštevanja vrednih misli o reformi pokojninskega sistema. O novem sistemu in predlogih zanj meni: »V bistvu gre za zelo postopno zmanjševanje pravic za nove upokojence... S temi osnovnimi elementi seveda ne bi posegli v pravice sedanjih upokojencev...« Omenja le morebitno opustitev poračunov. Sestavek konča z mnenjem: »In za konec: vsakršne spremembe pokojninskega sistema bo mogoče izpeljati le s širokim soglasjem vseh glavnih dejavnikov na družbenem prizorišču Slovenije. Vsakršno preglasovanje bi bilo zelo slaba popotnica za zakon, ki bi – v tem – moral veljati desetletja.« Vlada in pristojno ministrstvo in še katero so očitno drugačnega mnenja.

Vladin predlog posega oziroma spreminja enega najpomembnejših elementov pokojninskega sistema, ne da bi bila dana 450.000 upokojencem možnost, da povejo svoje mnenje, morebitne protigumente in ponudilo drugačne, sprejemljiveje rešitve. Človek se le s težavo znebi vtisa, da v ministrstvu za delo in ministrstvu za finance kar naprej razmišljajo,

kako bi vznemirjali upokojence in jim zmanjševali že tako skromne prejemke, ki so v pretežni večini edini vir za preživljanje.

Že večkrat smo upokojenci javno povedali svojo pripravljenost, da prispevamo svoj delež za ozdravitev našega hirajočega gospodarstva in njegov ponovni zagon. Vendar ne prvi in ne edini, ampak vsi – tudi poslanci, ministri in drugi funkcionarji (tudi v GZ) ter direktorji – sorazmerno z gospodarsko močjo posameznika, smo dolžni to storiti, ne pa samo reveži.

Sklicevanje v obrazložitvi predloga, da se tudi v državah Zahodne Evrope pokojnine usklajujejo po rasti cen življenjskih potrebščin, in to le enkrat ali dvakrat letno, je abotno, neresno. Tam je letna inflacija le nekajodstotna. Zagotovo pa predlagateljem ni neznano, da upokojenci prejmejo tam trinajsto in tudi štirinajsto pokojnino in praviloma v začetku meseca za naprej. Za tak sistem ob enakih pogojih bomo najbrž tudi slovenski upokojenci.

Zveza društev upokojencev Slovenije zahteva v imenu svojih članov, z zahtevo pa se bodo najbrž strinjali tudi ostali upokojenci, naj vlada umakne svoj predlog zakona. Če tega ne bo storila pa pozivamo poslance državnega zbora, naj vladin predlog zavrnijo. Samo tako si bodo ohranili zaupanje, ki so jim ga dali upokojenci – volilci. O vseh sistemskih vprašanjih je v državnem zboru možno razpravljati in sklepiti v rednem postopku.

Za konec še to: naj vsi prizadeti vedo in upoštevajo, kako »visoke« so pokojnine: 31,25% jih je do 30.000, do 35.000 pa 47,72% ali skoraj polovica, nad 70.000 le 7,18%. Niso upoštevani upokojenci starostnega zavarovanja kmetov. Če bi upoštevali še te, bi bil odstotek najnižjih pokojnin še precej večji.

Zakonski predlog je tudi v grobem nasprotju s sprejetim proračunskim memorandumom, saj leta govori le o pripravi strokovnih podlag za spremembo sistema pokojninskega zavarovanja, ki naj bi začel veljati z letom 1995, možnost intervencijskega posega, ki bi veljal že letos, pa je bila z amandmajem zavrnjena.

Ali se s predlaganim zakonom in naglico pri sprejemanju morda želi reševati republiški proračun?

Tudi odlok o določitvi razmerja med povprečno starostno pokojnino za polno pokojninsko dobo in povprečno plačo v letu 1994 določa, da se v letu 1994 pokojnine usklajujejo po 160. členu zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

Stanko Hvale, predsednik Zveze društev upokojencev Slovenije

Likvidacije so še možne!

Od Gorjancev do Depale vasi De, št. 12, 2. 3. 1994

»Skuhali« ste si tako godljio, da se boste »težko izmazali« ali pa sploh ne.

Namreč, spopasti se z oboroženimi razbojniki pri primopredaji izdaje državne skrivnosti (mafije), je dejanje, ki zasluži najmanj diskvalifikacijo, lahko pa tudi okupacijo.

Glede na to, da je oboroženi poveljnik Elitnovomomora še odlični bivši študent roške »fakultete«, pa je možna tudi likvidacija... Vem, da MEDIJ posedujete orožje, ki ga nima nobena vojska na svetu, vendar vseeno svoje javno poslanstvo opravljate splošno in predvsem za »zaprtimi vrati«, kot to počne mafija naše kraljevske vladavine. In pogledite si njihove rezultate za »javnost«. Za zaprtimi vrati se pripravijo, si medsebojno krajejo svoje grehe (dosjeje), se navzkrižno zaslišujejo (krivca nobenega), pišejo zakone za svojo rit in orožje – kratkoročno razpravljajo o mafijjskih poslih.

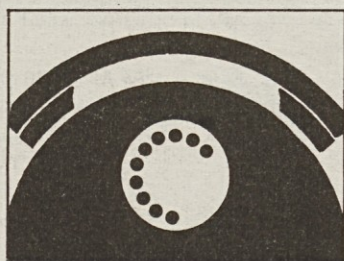
Ker pa »izdajalci« nikoli ne počivajo, so afere neizbežne. Gospodarske, politične, orožarske... V vse to so vpleteni ljudje iz najvišjih položajev, ki naj bi skrbeli za blagor in varnost svojega naroda... Politiki, policija, slovenska vojska... Narod pa: Oropan, lačen, bos – MOLČI. Če se kdo le oglasi, je zasledovan, strahovan, zverinsko pretepen...

»Mafija na celi fronti,« je nekoč rekel Ilek, potem pa odšel tja (skupaj s kroglo), kjer ni krivica, bolečin, mafije...

Marija Meglič, Goriska 23/a, Maribor

časopis slovenskih delavcev

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite (061) 321-255

in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime: _____

Naziv podjetja ali ustanove: _____

Naslov: _____

Podpis naročnika: _____

časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 ● DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije ● Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 ● Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 ● Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 1316-163, 313-942 ● Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (oblikovalec), Marija Frančeskin (živiljenjska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Kazipot), Franček Kavčič (sindikati), Andrej Ulaga (Na tržnem preprihu), Boris Rugelj (Na tržnem preprihu), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, 311-956 ● Naročnina: 321-255 ● Posamezna številka stane 170 tolarjev ● Ziro račun: 50101-603-46834 ● Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana ● Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

Pristali bi na tezo, da namen opravičuje sredstva, kar je pravzaprav osnovno vodilo nekdanjega boljševističnega prava. V demokratičnih ureditvah, ki jih pozna sodobna civilizacija, ne obstaja noben »kontekst« oziroma nikakršno »ozadje«, ki bi opravičevalo poseg v človekove pravice, še posebej ne s strani vojaških ustanov. Za naš pravni red in mednarodno demokratično javnost bi bil to nezaslišan precedens.

Tako je premier dr. Janez Drnovšek pojasnil svojo odločitev, da zamenja enega od svojih mi-

arena

Zato je po drugi strani prav težko razumeti v tej državi tiste, ki pomena varovanja človekovih pravic ne dojemajo. Če so med njimi poslanci, bi z nekoliko zlobe lahko rekli, da od ljudi, ki jih še dodatno varuje imuniteta, kaj takega tudi ni upravičeno pričakovati. Po domače se temu reče, da sita vrana lačni ne verjame. Seveda pa poslanskemu zboru ne kaže kar povprek delati take krivice, čeprav slovensko javno mnenje v kar zavidno visokem odstotku dokazuje občutljivost za kršenje človekovih pravic. Tudi to daje upanje, da bo teh kršitev v državi čedalje manj, kar bi spričo številnih kršitev, ki so se dogajala v polpretekli zgodovini, bilo res pravo olajšanje.

Ob spodbudnem javnem mnenju pa presenečajo kar številni intelektualci, ki so se odločili najprej braniti nekega ministra v imenu demokracije, kakor da kršenje človekovih pravic ne bi bilo najhujše ogrožanje demokracije. Tudi med poslanci so številni intelektualci in nekateri med njimi, denimo Janez Podobnik, ki ga je neredko užitek poslušati zaradi humanistične note,

Slepota

ki preveča njegove misli, se tokrat niso postavili v bran humanističnih pravic in svoboščin.

Ob Drnovškovem nastopu bi zares lahko bili pomirjeni, če bi tudi parlament kot eden zarjovel proti kršiteljem človekovih pravic, vendar tega ni storil in se je moral iti preglasovanje. Prav škoda je, da je morala prav Janševa senca pasti na tako pomembno razpravo. Če bi šlo namreč za manj pomembnega predstavnika oblasti, bi varstvo človekovih pravic morda prišlo v parlamentu bolj do izraza, tako pa je seveda ostal vsiljeni prizvok, da varstvo človekovih pravic sploh ni pomembno, pač pa je pomembna politika s svojimi interesi.

Vsaj intelektualci bi se namreč morali zavedati, da po svetu prav zaradi političnih interesov prihaja do najbolj grobega kršenja človekovih pravic, ker – žal – politika v svoji interesni slepoti pozabi na človeka in ga spremeni v serijsko številko, ki ji je tudi življenje malo mar. To se nam je pred nosom dogajalo na Hrvaškem, še prej v Srbiji ali na Kosovu in se sedaj dogaja v Bosni. Razsežnosti kršitev so v teh krajih take, da so nam že skoraj nedoumljive. Tolažba, da kaj takega pri nas pač ni mogoče in da se zavoljo tega zaradi kakšnih manjših kršitev ne gre pretirano vznemirjati ni na mestu. Vedno je pač treba imeti pred očmi tisto opozorilo: ko so prišli po levega soseda, ga nismo branili, tudi desnega nismo, ko so prišli ponj, ko pa so prišli po nas, ni bilo nikogar več, ki bi to preprečil.

Boža Gloda

Balkanci s pedigrejem

Piše: Martin Ivanič

Radikalna cepitev Slovencev ob najnovejšem škandalu na lestvici oblastniške norosti v deželi vnovič z vso resnostjo opozarja na nezrelost slovenske demokratične javnosti. Ni boljšega dokaza za tovrstno nedozorelost javnosti, kot je njena slepa identifikacija z voditelji. In ni nobenega dvoma, da se je omenjeni škandal, v katerem je zanesljivo šlo vsaj za resno kršitev zakonskih pristojnosti, prelevil v izrazito opredeljevanje za osebnosti različnih političnih opcij

Stališče enega ali drugega dela javnosti bi bilo povsem lahko prepoznavati in vrednotiti, ako bi šlo zgolj za odnos do zakonitega ravnanja nosilcev pooblastil. Če je zakon v tem pogledu jasen, dilem ne more biti. Ko pa gre za opredeljevanje za politične osebnosti, je racionalna meja nerazpoznavna.

Vendar je o tem vidiku bilo že preveč rečenega in zapisanega. Zlasti preveč brez občutka medijev, da bi politično razgreti in neuki javnosti pomagali videti zadevo v njeni temeljni luči: kako funkcionarji uporabljajo in zlorabljajo svoja pooblastila. Z vidika delavstva je bolj problematičen drugi vidik zadeve.

Izhajam iz izkustvene predpostavke, da resnice javnost ne bo zvedela. Deloma, ker gre za zapletene ustanove in metode dela, deloma pa zaradi kompromisarskih interesov prizadetih oziroma posredno in neposredno vpletenih.

Seveda slovenskega delavca tako kot slehernega državljana zanima, kako delujejo državnopolitične institucije in kolikšna je njegova državljanska varnost z vidika spoštovanja zakonitosti. Nič manj pa ga ne zanimajo učinki in stroški funkcioniranja celotnega državnega aparata.

Pri omenjeni aferi zlahka ugotavljamo, da je del oblasti name-

mi dohodki, če se bodo hoteli zaposliti.

Takšnega stališča konzervativne vlade pa ne obsojajo samo številne politične stranke na levi in v sredini, ampak tudi ugledni francoski ekonomisti in sociologi. Z argumenti dokazuje nedopustnost diskriminacije mladih. Povsem zgrešena je vladna predpostavka, da bi se z nižjimi plačami za mlade delavce zagotavljalo odpiranje novih delovnih mest. Sicer pa obnašanje vlade spominja na diskriminacijo žensk, ko jo je moderna družba že zdavnaj obsojila in zavrgla.

Še slabše je to v Italiji, kjer je brez dela 30 odstotkov mladih. Tudi v Veliki Britaniji se povečuje število mladih nezaposlenih; tam je že presešlo 17 odstotkov.

Pri nas je zaposlovanje mladih še težavnejše, ker prehajamo iz enega v drug sistem. Za zdaj še nimamo oblikovanih jasnih pravil obnašanja v pogojih svobodnega tržnega gospodarstva. Nekateri ga pojmujejo kot možnost nenadzorovanega delovanja profiteverga motiva. Takšna usmeritev nujno povzroča zapostavljanje mladih in njihovo brezperspektivnost. Temu se moramo postaviti po robu. Tržno gospodarstvo mora biti podrejeno normam moderne države, ki je dolžna zagotavljati polno zaposlenost in v tem okviru posvečati posebno pozornost mladim.

Razveseljivo je, da je kandidatka za novo ministrico za delo, družino in socialno politiko Rina Klinar pokazala, da to v celoti dojema. Zelo jasno se je zavzela za zaposlovanje pripravnikov in za ustvarjanje perspektive mladim. Če bo te jasne načelne opredelitve skušala tudi pretvarjati v konkretne vladne ukrepe se mladim pri nas obetajo boljše časi.

sto učinkovitega dela izvajal zakonsko nedovoljena in civilizacijsko zavržena dejanja. Povzročil je škandal, ki je obžalovanja vreden sam po sebi. Toda to je sprožilo v javnosti in v državnopolitičnih strukturah obsežne in deformirane procese mitingaškega navijanja za eno ali drugo stran ter jalova zasedanja, sestankovanja, domnevna razčiščevanja, ki – kakor nas svari jo izkušnje – ne vodijo nikamor, požirajo pa velikanško energijo, dragocen čas in že tako pičel denar. Vse to se bo nekje poznalo. Redno delo državnih institucij bo še bolj zastalo, žgoče zadeve, ki na dnevmi red ne prihajajo s škandaloznim ozadjem, bodo spet odrinjene, čeravno gre pri številnih za velike finančne, komercialne, socialne, promocijske in številne druge nezamenljive učinke.

Iz lastnih izkušenj lahko trdim, da se s predstavniki oblasti že več čini enostavno ne da komunicirati, čeravno gre za povsem resne službene zadeve. Se pravi, da državljan od že tako jalove oblasti ne morejo pričakovati niti najnujnejšega »servisa«. Seveda se »izgube« kopicajo še na drugih ravneh. Denimo: stotine in stotine ljudi na delovnih mestih preleva in ugiha, kaj se v resnici dogaja, ali bo minister odstavljen ali pa se bo premier ustrašil gneva ministrovih zavetnikov, ki so v svoji obrambi hudo pristranski in napačni. Dejstvo je, da s svojo hrupno agresivnostjo, za katero izrabljajo vse možne javne kanale od kontaktnih oddaj prek pisem bralcev in strankarskih izjav pa do mitingov, ustvarjajo močan vtis, da je vsa Slovenija na braniku Janševe nezamenljivosti.

Skratka, da bi Slovenija ob Janševi zamenjavi razpadla na srednjeveške kronovine. Če k tej popačenosti stanja in zgrešeni dioptriji, češ da pomeni reševanje ministrovega fotelja v resnici reševanja slovenske demokracije, pristajejo m zamanjšane učinke delovanja oblasti in celo zmanjšano delavnost velikega dela zaposlenih ter nazadnje še ves zapravljeni denar v proračunu, v sredstvih obveščanja in kdo ve kje še, tedaj lahko ugotovimo, da s škandalom vnovič izgubljammo državljan! Za nobenega oblastnika me ne skrbi, da bi ostal socialno ogrožen. Navsezadnje je povsem očitno, da vsi oblastniki trošijo državni denar tudi na način, da si vnaprej zagotavljajo službe za čas po izteku mandata. Seveda pa ne izgubljammo samo direktno, ko oblasti zapravljajo denar za domnevno razčiščevanje svojih lumparij in ko ne delajo na temeljnem programu (vzemimo samo tim. socialni pakt!).

Izgubljammo tudi posredno in dolgoročno. Zlasti ta škandal se bo izrazito zasekal v tkivo nacionalne enotnosti, še bolj je omajana verodostojnost zlasti nekaterih državnih ustanov ter funkcionarjev, vnovič se razplamteva strasti in v nekaterih okolišjih, recimo delovnih, je že čutili bojazen posameznikov za svobodno izražanje osebnega prepričanja o javnih zadevah in političnih ljudeh, da se ne bi zamerili bodisi vodstvenemu osebju ali pa (politično) drugače misleči večini. Hočem reči, da se naglo in nevarno krči polje demokratične tolerance. To pomeni usihanje že vzpostavljene svobode in nujno potrebnega optimizma. Povrh vsega pa trpi tudi ugled države, katere služabniki stalno lajajo o slovenski demokratični kompatibilnosti z Evropo, sami pa niso sposobni delovati na prvi stopnji demokracije, torej zakonito.

Dokler v Sloveniji mitingaška evforija v podporo nim in za rušenje drugih zmaguje nad spoštovanjem zakonov, ostajamo balkanci s pedigrejem.

Obljuba

nistrov, katerega uslužbenci so posegli v človekove pravice nekoga drugega. Seveda vsi že vemo, za kaj gre, saj so vsi, ki so bili dovolj radovedni ali pa kaj drugega, lahko spremljali televizijsko neskončno kakor v tistih časih, ko nas je ta ista televizija morila z neskončnimi prenosi cekajevskih sej. Ker pa gre pri tem Drnovškovem stališču za načelo varovanja človekovih pravic, je seveda pomembno samo dejanje. Tisti, ki ga je storil, pa kdor koli je že bil, pa mora plačati ceno, ki je pač primerna teži, ki so jo Združeni narodi dali človekovim pravicam in svoboščinam.

Pri tem gre bolj kot za Smolnikarjev primer za Drnovškovo opozorilo, če ne že obljubo, da do takih primerov naj ne bi več prihajalo. Bolje rečeno, da tistih, ki imajo kakršnokoli oblast v rokah, ne bi preveč skominalo po enakih dejanjih, in da bodo primerno kaznovani, če jih bodo skomine izdale. Predvsem zavoljo te besede in namere si predsednik vlade zasluži pohvalo, ne pa zato, ker je odstavil obrambnega ministra. Lahko bi bil kakšen drug minister ali oblastnik povod za odločitev premijerja, da kršenja človekovih pravic od svojih ljudi ne bo trpel. Ali bomo pravila igre v Sloveniji zaosttrili in jasno povedali, da se takšne stvari v njej ne smejo in ne morejo dogajati, ali pa bomo to na neki način tolerirali in s tem postavili ohlapne standarde reagiranja na dejanja državnih uradnikov, je dejal Drnovšek. To pa seveda pomeni, da nam šef vlade daje vedeti, da bo posebno tista oblast, ki ima tako moč, da se imenuje represivna, do nas državljanov skrajno previdna, ko bo hotela položiti roko na nas, seveda ne po sistemu »ubij me nežno«, marveč v duhu civilizacijskih norm. Seveda bi bila naivna pomisel, da oblast tudi v najbolj demokratičnih državah ne krši človekovih pravic, vendar pa je v takih državah tudi dovolj politične kulture, institucij in zavesti, da je pravice človeka potrebno zares varovati in njihove kršitelje neusmiljeno primerno kaznovati. Zaradi varnega in dobrega počutja vseh.

Piše: Geza Filo

O poslušnosti državljana kristjana

V sodobnem svetu živimo tudi kristjani. To pomeni, da kot Cerkev imamo delež v bistvu sodobnega sveta, v njem živimo in ne moremo biti izven njega. Deležni smo vseh nasprotij in problemov. Tako vprašanje oblasti ni samo »politično«, temveč tudi »cerkveno« vprašanje.

»Vsak človek naj bo višjim oblastem pokoren,« je v Novi zavezi zapisal apostol Pavel. On vidi v oblasti moč, ki je postavljena od Boga, ne opisuje pa idealne države, temveč krščanstvo uči, naj spozna in ceni državo kljub njenim slabostim in napakam kot božji red. Če se tako dogaja, potem kristjan prav gotovo ne uboga oblasti le zaradi strahu pred kaznijo, temveč zaradi svoje vesti. Svojega obnašanja ne sme naravnati po tem, ali mu je ta oblast všeč ali ne.

Znani nemški protestantski teolog Bonhoeffer, ki je v odporu proti nacizmu tik pred koncem vojne izgubil življenje, je zapisal: »Brez dvoma, reformacijska Cerkev ni poklicana za to, da bi se neposredno vmešavala v specifične, politične zadeve države, ne na način vsevedočega šolnika ne iz užaljenosti. Cerkev ne more državnih zakonov ne hvaliti ne grajati, temveč mora državo priznati v njeni avtonomnosti kot moč, ki ohranja red v tem brezbožnem svetu...« K temu lahko dodamo besede iz Pisma Rimljanom: »Ne bodite nikomur nič dolžni, razen da se med seboj ljubite.« Kristus nas je postavil s svojim naukom v nov: življenjski prostor, v življenjski prostor ljubezni. Ta prostor pa nikoli ni izoliran od drugih prostorov, kjer se gibljemo tudi kristjani. Kristus zahteva od vseh nas pokornost, od kristjanov pa zraven še medsebojno ljubezen. Upoštevanje zakonskih predpisov

je za božje otroke, za kristjane najmanj, kar se lahko od njih zahteva. Kaže pa, da od nas Bog mnogo več pričakuje: namreč, da ta predpisani minimum presežemo z zapovedjo ljubezni, in ravno ljubezen lahko tu in tam pokaže na napake.

Načelo »bodite pokorni« pa še sploh ne pomeni, da bi kristjani morali biti suženjski pokorni ljudje, ki morajo pritrditi vsaki odločitvi oblasti, in da bi morali biti nekritični ponavljalci še tako nesmiselnih političnih, morda protisocialnih parol. Tam, kjer oblast sploh noče sprejeti in ne veruje, da kristjani hočemo socialno le najboljše, ji moramo povedati kritiko.

Krščanska Cerkev, v kateri koli državi ali obliki vladavine, kjer koli živi, mora imeti vedno pred očmi napredek državljanov, ne pa kopicenje cerkvenega bogastva in tako nadmoč nad verniki državljanji.

Cerkvena zgodovina pozna nešteto primerov, ko se je recimo Cerkev preveč naslanjala na državo ali pa se je povezala z mogotci tega sveta. Bilo je pa tudi mnogo primerov, ko je geslo »o ubogljivosti Bogu« bilo le izgovor za nekatere, da so se lahko izmuznili svojim državljanskim dolžnostim. V tem smislu Cerkev ne more in niti ne sme dajati splošnoveljavnih načel, ker ostane vsaka odločitev odločitev posameznika in njegove vesti!

Zapostavljeni mladi

Piše: Jože Smole

Na nedavni detroitski konferenci o nezaposlenosti so visoki predstavniki sedmih najbolj razvitih držav namenili posebno pozornost položaju mladih. Bili so soglasni v oceni, da velike težave pri iskanju delovnega mesta povzročajo pri mladih občutek zapostavljenosti in brezperspektivnosti, kar ima zelo težke osebnostne in družbene posledice. Na konferenci niso oblikovali skupne politike reševanja tega zahtevnega problema. Obravnavali pa so različne možne programe pospešenega gospodarskega razvoja, s katerimi bi se odpirala nova delovna mesta. Dogovorili so se, da bodo čez nekaj tednov konferenco nadaljevali.

V Franciji se je konzervativna vlada premiera Edouarda Balladurja lotila tega težkega problema na povsem nenavadnem načinu. Sprejela je sklep o bistveno nižjih plačah za mlade. Na osnovi tega vladnega ukrepa delodajalci pri zaposlovanju mladih ne bi bili dolžni spoštovati dogovorjene minimalne plače, ampak bi izplačevali le trideset do osemdeset odstotkov le-te. Premier Balladur dokazuje, da bodo tako določene bistveno nižje plače za mlade delodajalce spodbujale k nameščanju novih delavcev. Tako naj bi reševali problem nezaposlenih med mladimi, ki je v Franciji zelo velik. Med mlajšimi od 25 let starosti je namreč vsak četrtri brez dela.

Francoska mladina se s takšnim ukrepanjem konzervativne vlade nikakor ne strinja. Začetne obsodbe vladnega dekreta o nižjih plačah za mlade so kmalu prerasle v množične demonstracije za umik omenjenega vladnega odloka.

Predstavniki študentov zavračajo primerjavo sedanjega protestnega vala s protivladnim študentskim gibanjem v maju 1968. leta, ki je postred-

no pripeljalo do odstopa predsednika Charlesa de Gaulla.

Eden vodilnih aktivistov sedanjih demonstracij, dvajsetletni študent tehnike R. Gardaire je to pojasnil takole: »Leta 1968 je mladina zavračala potrošniško družbo. Zahtevala je spremembo celotnega družbenega sistema. Danes mladina ne zavrača potrošniške družbe, zahteva pa enakopravno mesto v njej.«

Seveda se tudi na sedanjih obsežnih študentskih demonstracijah niso oblikovali jasni predlogi za doseg »enakopravne udeležbe mladih v potrošniški družbi«. Med mladimi demonstranti prevladujeta grenkoba in razočaranje, kar je po svoje opisala devetnajstletna študentka Silvain Aye: »Mi bomo na slabšem kot naši starši. Manjšina bo sicer imela več, toda velika večina bo neprimerno bolj siromašna.«

Konzervativna vlada premiera Edouarda Balladurja se za zdaj še ni odzvala študentskim zahtevam in ne namerava odstopiti od uredbe o nižjih plačah za mlade delavce. Šteje, da bo demonstrantom kmalu »zmanjkalo sape« in da se bodo morali sprijazniti z nižji-

SINDIKATI OSTALI DOSLEDNI – KAKO NAPREJ?

O najnovšem predlogu tarifne priloge in dogovoru o plačni politiki je prejšnji teden razpravljala svet ZSSS in sindikati s področja gospodarstva. Rezultat vseh teh sestankov je zavrnitev »zadnje« ponudbe gospodarske zbornice in predlog za nadaljevanje pogajanja o spornih vprašanjih. Zveza svobodnih sindikatov in sindikati s področja gospodarstva enotno zavračajo predlog dogovora o plačni politiki v letu 1994, zlasti zato, ker po njihovem mnenju vsebinsko ne spada v kolektivna pogajanja. Mnenja o tarifni prilogi splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo so najbolj enotna pri zavračanju druge točke, po kateri bi podpisniki splošne pogodbe morali uveljaviti vpliv tudi na vsebino panožnih pogodb. Sindikati so enotni tudi o tem, da bi aneks moral določiti rok za izplačilo regresa, ki naj bi znašal najmanj 60 odstotkov povprečne plače v gospodarstvu. Sindikati so se spotaknili tudi ob potne stroške in regrese za prehrano, ki bi načelno morali biti enaki kot v negospodarstvu in tudi pri nekaterih privilegiranih skupinah (poslanci).

Mnenja posameznih sindi-

katov o drugih delih tarifne priloge pa lahko povzamemo tudi takole:

– SKEI zavrača možnost 10-odstotnega znižanja plač. Aneks splošne KP naj podpisujejo le sindikati dejavnosti.

– SDE predlaga, naj se sedanje plače ne zmanjšujejo do podpisa novih kolektivnih pogodb.

– Lesarstvo nasprotuje možnosti 10-odstotnega znižanja plač.

– Sindikat prometa in zvez zahteva črtanje možnosti znižanja plač.

– KNG: zniževanje plač v podjetjih je možno le s soglasjem sindikata.

Če smo poročevalce republiških odborov sindikatov dobro razumeli, bi aneks splošne KP podpisali le sindikati trgovine, finančnih organizacij in gradbenih ter komunalnih delavcev. Iz vsega tega je Dušan Semolič lahko zaključil, da ni nobene možnosti za podpis dogovora o plačni politiki. O aneksu splošne KP pa bi se večina sindikatov s področja gospodarstva pogajala še naprej. Predlagana višina izhodiščnih plač iz prve točke za večino sindikatov ni sporna. Nasprotujejo pa možnosti zniževanja

plač iz te točke, zlasti zaradi slabih izkušenj v preteklosti.

Predstavniki gospodarskih sindikatov so se sestali v petek, 25. marca, to je dan po seji državnega zbora, na kateri so se poslanci krčevito tolkli za svoje visoke plače. Prav ta poslanski boj je sindikaliste prepričal, da ne smejo popustiti pritisku gospodarske zbornice, za katerim menda stoji tudi vlada Republike Slovenije. Nekateri sindikalisti so prepričani, da bi s podpisom vsiljenega aneksa in dogovora o plačni politiki podpisali smrtno obsodbo za vse sindikate.

Na ta stališča svobodnih sindikatov gospodarska zbornica še ni odgovorila. Prav danes, ko to pišemo, se sestaja skupščina delodajalcev Slovenije. Zaenkrat molči tudi vlada, ki so jo svobodni sindikati pozvali k neposeganju v tarifno avtonomijo. Zdi se, da lahko vlada počaka z že napovedanim zamrznitvenim zakonom tudi zaradi menjave ministrice za delo in zaradi umirjanja plačnih gibanj v letošnjem letu.

Glavni cilj večine sindikatov s področja gospodarstva je podpis panožnih kolektivnih pogodb. Zdi se, da gospodar-

Poslanska sebičnost ne preseneča

Tudi svobodni sindikati imajo v parlamentu »svojega« poslanca. Miloš Pavlica, funkcionar SKEI in poslanec Delavske stranke v državnem zboru bo na pobudo uredništva DE vsak teden pokomentiral, kaj tam državljanom in delavstvu posebej pripravljajo; oziroma kdo, kako in zakaj, saj tisto »kaj« žal vsi občutimo.

Spoštovani bralci, vemo, da so vsi kanali vpliva v naši demokraciji na široko odprti in poslanci komaj čakajo, da bi vam ustregli. Toda če kljub temu mislite, da bi kazalo vašega poslanca o čem povprašati, mu kaj predlagati ali mu napeti nekaj gorkih – to le storite, na vaša vprašanja bo rad odgovarjal. Vprašanja pošljite v uredništvo DE ali zavrtite naš telefon.

V zadnjem tednu so se poslanci kar dvakrat srečali z vprašanjem plač. Prvič ob predlogu KNSS o omejevanju plač direktorjev v podjetjih z večinsko družbeno lastnino, kako z zakonom preprečiti zlorabe oziroma obrzdati prepogoltnost. Marsikje se namreč vodilni obnašajo kot menedžerji in lastniki hkrati. Sporno pri tem zakonu je le, da bo omejil plače le v podjetjih z večinsko družbeno lastnino, torej za zelo ozko strukturo menedžerjev. Zna se zgoditi, da bo zato v teh podjetjih prišlo do osipa sposobnih kadrov in bo njihovo že tako šibko poslovanje še bolj ogroženo in bo delovnih mest še manj.

Če ima predlagatelj zakona namen z njim urediti čezmerno rast plač, ki gotovo prej izvirajo iz individualnih pogodb poslovođečih kot iz plač po kolektivnih pogodbah, bo moral zakon za drugo obravnavo primerno spremeniti.

V parlamentu je zavrelo ob drugem vprašanju plač, ko so poslanci ZLSD in SKD predla-

gali, naj tudi poslanske plače delijo usodo s so-državljanji. Tudi za njih naj bi veljala enaka eskalacijska lestvica kot za vse zaposlene. Združena lista je že nekajkrat poskusila uveljaviti za poslance enak sistem plač kot za vse druge, toda državni zbor teh predlogov tudi tokrat ni podprl.

Kaj drugega tudi težko pričakuje ob parlamentarcev, ki se tako razkokodakajo ob menjavi obrambnega ministra kljub vrsti njegovih očitnih spodrsrljajev, od poslovnih, ki jih je ugotovila SDK, do objektivne odgovornosti za nezakonito ravnanje njegovih podrejenih do civilistov.

Poslanci bi radi vedeli, »kaj je zadaj«, po čemer pa se niso povprašali ob zamenjavi ministrice za delo. Očitajo ji predvsem to, da je imela preveč posluha za delavstvo in ni hotela pregloboko poseči v plače in socialne pravice.

Sebičnost takšnih poslancev, ko gre za njihove lastne plače, torej ne preseneča!

ska zbornica, zlasti njen predsednik vztraja, naj se prej podpiše splošna pogodba in iz nje izvirajoče omejitve za višino izhodiščnih plač v panožah. Ta hip so podpisane le tri panožne pogodbe, in sicer za bančništvo, gostinstvo in za grafično ter papirno industrijo. Vsi drugi sindikati se ta hip soočajo z možnostjo, da bodo ostali tako brez veljavne splošne kolektivne pogodbe kot brez panožnih pogodb, ki so večinoma že odpovedane.

Alternativa splošne KP je

verjetno zakon o zamrznitvi plač, ki je lahko celo manj krut, kot je predlagani in zavrtni dogovor o politiki plač v letošnjem letu. V primeru, da splošna in panožne kolektivne pogodbe ne bodo podpisane, je zelo malo možnosti, da bi sindikati preprečili zakon o plačah.

Kljub vsemu temu pa je treba povedati, da je ta hip verjetno za sindikate sprejemljiv le stopnjevanje pritisk na splošna združenja, ki so edini partner sindikatov pri podpi-

sovanju panožnih KP. Nekateri sindikati so svoje partnerje že pozvali k nadaljevanju pogajanj. Če se partnerji ne bodo odzvali, jim preostanejo le različne oblike pritiska. Za prebijanje ledu bi mogoče za doščala že dobro organizirana opozorilna stavka v največjem oz. najmočnejšem sindikatu, ki ima zanj že vse načrte. Na vsak način pa bodo morali sindikalni voditelji, ki radi zagreto prepričujejo svoje kolege, o tem prepričati še svoje članstvo.

Franček Kavčič

Piše: Doro Hvalica

Maratonci tečejo zadnji krog

Dolgo, predolgo so trajala pogajanja za kolektivno pogodbo kulturnih dejavnosti. Če štejemo v čas pogajanj tudi priprave, gredo že v tretje leto, če pa samo čas od prve seje pogajalske komisije, stopamo le v tretji letni čas. Vsekakor smo priče maratону, kjer se sopihajoč bližamo ciljni črti na stadionu s kakimi 3700 nestrpnimi radovednimi kulturniki.

Obupali in odstopili bi na tej poti, če ne bi pravi čas pravilno ocenili namenov vlade. Vedeli smo namreč, da ta in takšna vlada ne bo podpisala kolektivne pogodbe za zaposlene v kulturi, če ne bo pred tem državni zbor sprejel zakona o razmerjih plač v javnem območju.

In ker imamo zakon, ki določa razmerja osnovnih plač, smo lahko končali tudi pogajanja za kolektivno pogodbo, ki bo določala vse drugo in tudi, če poenostavim, del plače med osnovno in izplačano.

Pogajalci smo svoje delo opravili. Konec je taktiziranja in vztrajanja, popuščanja in utemeljevanja, poslušanja in prepričevanja.

Bili smo uspešni. V pretežni meri smo ubranili predlog kolektivne pogodbe, ki jo je med člani temeljito preveril in pripravil glavni odbor Sindikata kulture Slovenije.

Pri popuščanju smo uporabili rezerve, če pa jih je zmanjkalo, smo to nadomestili z novimi zahtevami.

Uspeli smo opredeliti učinkovito vlogo sindikalnega zaupnika in sindikata v zavodu. Razčlenili smo vlogo delavcev pri upravljanju zavodov. Utemeljili smo primerne pravice do izobraževanja; zavarovali zaposlene in zavode s konkurenčno klavzulo; poudarili posebne ugodnosti umetniških ustvarjalcev in opredelili potrebo po zavodskih kolektivnih pogodbah.

Odločili smo se, da se bomo za izhodiščno plačo zaposlenih v kulturi pogajali vsako leto znova, in uspeli smo prepričati predstavnike delodajalcev, da je skrb za pripravo, spremljanje in uresničevanje določil kolektivne pogodbe tudi delodajalčeva obveza, čeprav jo bo opravljal predvsem sindikat.

In še nekaj je pomembno. Kljub zakonu o razmerjih plač se nismo odpovedali tarifni prilogi kolektivne pogodbe. Le-ta je namreč po seznamu poklicev obsežnejša in po koeficientih ugodnejša od zakona.

Za plačane iz proračuna bodo seveda veljali koeficienti iz zakona, za vse druge, ki jih bo najbrž iz dneva v dan več, pa tisti iz kolektivne pogodbe.

Besedilo s prilogo bo v teh dneh zakrožilo po ministrstvih za pravosodje, finance in delo. Po tem zadnjem krogu bomo kolektivno pogodbo podpisali.

Utrujeni in zadovoljni.

SO SAMOPAŠNI POSLANCI ODKRILI SVOJEGA GROBARJA?

Poslanci državnega zbora so prejšnji teden še enkrat zavrtni predloge, naj bi se njihove plače usklajevale z rasto življenjskih stroškov na enak način kot plače delavcev po kolektivnih pogodbah. Zavrnili so pobudo poslancev Združene liste socialnih demokratov, predstavil jo je Miloš Pavlica, po kateri bi bile poslanske plače na neki način zamrznjene do izenačitve osnove za izračun plač s 50-odstotnim povprečjem plač zaposlenih v gospodarstvu. Prav tako so zavrnili pobudo SKD, po kateri bi se splošna KP za gospodarstvo uporabljala tudi za nagajevanje poslancev, sodnikov in ministrov in po kateri bi bilo potrebno spremeniti tudi zakone, ki urejajo to vprašanje.

Kot so poročala nekatera glasila, sta ton razpravi dajala zlasti poslanca Vitodrag Pukl in Marijan Poljšak. Prvi je med drugim povedal, da so si poslanci že izborili pravico, da sami odločajo o svojih plačah. Če bi sprejeli predloge Združene liste socialnih demokratov in SKD, bi po Puklovem mnenju pristali na nesprejemljivo stališče, da se poslanske plače urejajo s kolektivnimi pogodbami. Pukl, ki je tudi podpredsednik SDSS, ocenjuje, da bi sprejetje teh predlogov povzročilo 50-odstotno znižanje poslanskih plač. S sprejetjem teh predlogov bi poslanci pristali, da o njihovih plačah odloča izvršna oblast, kar ni sprejemljivo zaradi tega, ker je oblast v Sloveniji ločena na tri avtonomne veje.

Marijan Poljšak pa je dejal,

da predloge zavrača zaradi svojega socialnega čuta. Za govorico državnega zbora je med drugim izustil: »Če ima navaden poslanec, ki je pasiven in le pritiska na gumba, se rola na parlamentu in pri polovici točk nič ne misli, 180 tisočakov plače, kljub temu

ni in bi bili potem eni enaki, eni pa bolj enaki. Poslancem se ni treba posipati s pepelom.«

Za znižanje plač so se v razpravi zavzeli zlasti nosilci predlogov Združene liste in SKD. Pomagala sta jim Miran Potrč in Lev Kreft. Jože Kopše

Marijan Poljšak: Četudi poslanec samo pritiska na gumbe, opravlja mučeniško delo.

opravlja mučeniško delo. Jaz delam za tisti denar z veseljem in strastjo in ne zaradi tistega denarja. Poslanci smo izpostavljeni nenehni kritiki in moramo biti odgovorni svojim volivcem. Z veseljem odgovorjam vsakemu, ki me na ulici kaj vpraša. Tisti, ki bi nam radi znižali plače, nas hočejo ponižati in vzeti tisto, kar imamo. Jaz imam le plačo in ne plačuj me nihče drug.«

Tako je glasno razmišljal Marijan Poljšak. Zmagajo Jelinčič pa je njegove misli oplemenitil z besedami: »Nisem za to, da bi bili zopet enaki in revšči-

pa je povedal, da so ga kolegi lansko leto označili za bedaka, ki sam sebi reže plačo.

Glasovanje je nedvoumno pokazalo, da niti poslanska kluba strank, ki sta vložili predloge sklepov o začasnem zadrževanju rasti plač poslancev, nista enotno glasovala za te sklepe. Za predlog Združene liste, katerega nosilec je bil Miloš Pavlica, je glasovalo le 17 od 62 poslancev. Za predlog krščanskih demokratov pa je glasovalo 24 poslancev.

Samozaverovanih poslancev niso prepričali niti argumenti, da povprečne plače

v gospodarstvu naraščajo hitreje kot plačna masa zaradi odpuščanja nekvalificiranih in priučenih delavcev in zaradi izboljševanja kvalifikacijske sestave. O tem je govoril Miran Potrč. Lev Kreft pa je svoje kolege opozoril, da nimajo moralne pravice, da si plače določajo na drugačen način kot vsi drugi zaposleni.

Če vse to, kar se je dogajalo ob sprejemanju zakona o razmerju plač v javnih zavodih in državnih organih, prevedemo v drugačen jezik, lahko skupaj z našimi bralci ugotovimo samopašnost poslancev. Ti bodo še naprej v najslabšem primeru dobivali najmanj po 200 tisočakov neto plače. Ob tem bodo imeli plačane vse druge stroške, zlasti prehrano, prevoz in ločeno življenje. Večina poslancev, zlasti tistih z več funkcijami, pa bo dobivala tudi po 300 in več tisočakov. Plače poslancev ne bodo omejene in zanje torej ne bodo veljale ugotovitve, da ne morejo trošiti tistega, česar gospodarstvo ni ustvarilo, in ogroziti lastne substance. Poslanci so resnično lahko prepričani, da ne ogrožajo sami sebe, ampak le tiste, ki plačujejo v proračun. Ironija tega samopašništva poslancev pa je vztrajanje vlade in gospodarske zbornice, da je nekaj manj kot 36 tisočakov bruto najnižje plače po kolektivni pogodbi nekaj takšnega, česar ne morejo podpisati. In ob vsem tem ni smešno, da so izven državno-zborovske dvorane poslanski kolegi Miloš Pavlici večkrat dali vedeti, da ga imajo za nekakega grobarja svojega stanu.

F. K.

OBNOVLJENO SODELOVANJE MED SINDIKATI IN DIREKTORJI BRESTA

Vršilec dolžnosti direktorja Bresta Stane Lužar je po petletnem premoru organiziral prvi posvetovalni sestanek med poslovođstvom in sindikalisti. Nanj je povabil tudi Braneta Mišiča, Marjana Ferčca in Janeza Zakrajška, funkcionarje SSS. Sestanek je verjetno posledica razreševanja položaja, v katerega je Brest zašel v zadnjih letih.

Zaradi tega je pred mesecem dni odstopil prejšnji direktor Darko Lesar. Poslovni sistem Brest in njegove hčere: Jelka, Gaber, Iverka in Masiva, so zdaj v postopku prisilne poravnave, DUMI in Lušin sta v stečaju, normalno pa poslujejo le Pohištvo, Tapetništvo, INSE, Podjetja, ki so v postopku prisilne poravnave, upravljajo posebej imenovani upravitelji. Direktorji firm, ki so v postopku prisilne poravnave, morajo v mesecu dni pripraviti programe finančne reorganizacije. O njih bo skupaj z drugimi udeleženci postopka prisilne poravnave odločalo sodišče.

Tako je položaj Bresta uvodoma predstavil Stane Lužar. Brane Mišič je k temu dodal, da morajo šefi temeljito spremeniti odnos do delavcev in sindikata, če želijo njegovo kooperativnost. Mišič misli, da vseh zadev za nazaj ni mogoče razčistiti, treba pa se je pogovarjati o kruhu za delavce in njihove družine. V postopku prisilne poravnave bodo imeli glavno besedo upniki. Če se ne bodo strinjali s postopki in programi, bodo možni še novi stečaji. Delavci bodo v upniških odborih lahko le sodelovali, ne bodo pa mogli sodelovati. V razpravi je bil izpostavljen problem premalo izplačanih plač. Delavci in sindikati se bodo morali odločiti, če bodo razliko od polnih plač uveljavljali že v postopku prisilne poravnave. Če se bodo odločili za, bodo mogoče ogrozili možnost prisilne poravnave. Obračun premalo izplačanih plač pa še ni pripravljen in finančna direktorica ga bo izdelala šele potem, ko ji bo Marjan Ferčec pomagal s posebnim obrazcem. Na sestanku je prevladalo mnenje, da je treba ta izračun čimprej pripraviti, o njegovem uveljavljanju pa se bodo sindikati odločali kasneje. Delavci – sindikalni zaupniki so opozorili, da bo pripravljenost delavcev na kooperativnost v postopku prisilne poravnave možna le ob zagotovilih za resnično ozdravitev podjetij.

Stane Lužar je zatem začel razpravo o socialnem paktu, ki se je pred meseci izjalovil. Prav zaradi tega poskusa je sindikat v nekatereh firmah razdrobljen in ni jasno,

kdo bo lahko partner poslovnih delavcev. Lužar misli, da bi socialno premirje imelo smisel le, če bi bilo podpisano v vseh Brestovih hčerah.

Brane Mišič je k temu dodal, da morajo sindikalisti pred začetkom pogovorov o socialnem paktu pripraviti spisek svojih želja. Ena od njih bi lahko bil prenos objektov družbenega standarda, zlasti počitniških objektov na sindikate.

Podpisani lahko ob temu dodam, da morata za socialno pre-

Delavke v prodajnem salonu Bresta v Cerknici pravijo, da kupci le redkokdaj zaidejo v njihove prostore.

mirje obe strani ponuditi vsaj nekaj. Vsaj na sestanku, o katerem poročamo, pa Lužar in drugi direktorji delavcem niso dali nobenih zagotovil o ohranitvi delovnih mest in o plačah.

Razporejenost med delavci pa je slabo tudi zaradi sistema nagrajevanja. Imajo pravilnik, ki direktorjem omogoča, da delavce ocenjujejo po obrazih in po formalnih kriterijih. Uspešnost delavcev se obračunava vsake tri mesece in povzroča probleme, ker izplačilo bremeni maso plač, zaradi česar je del delavcev prikrajšan. Na sestanku smo lahko razbrali, da bi sindikalisti najraje takoj ukinili sporni pravilnik o nagrajevanju delovne uspešnosti.

Lastninjenje Bresta še ni steklo in tudi ne bo kmalu zaradi postopkov prisilne poravnave in zaradi revizije, ki jo opravlja Služba družbenega knjigovodstva in Nove Gorice. Večina sindikalistov misli, da je bila reorganizacija pred štirimi leti napačna in otežuje reševanje Brestove matere in hčera. Obstaja celo bojazen, da delavci Brestovo premoženje lahko dobijo nazaj le z odkupom. Brane Mišič misli, da bi lastninski problem lažje rešili, če bi mati premoženje vrnila hčeram.

plačilne listke. Danes je v Masivi 150 članov Svobodnih sindikatov, Neodvisnost pa ima menda le 10 pripadnikov. Drugače se je zgodilo v Jelki. Ob poskusu socialnega pakta so delavci mislili, da jih hočejo direktorji opet najstati, in so se zato iz Svobodnih sindikatov zatekli v Neodvisnost. Kljub temu so delavci v tej firmi brez plač in si sami plačujejo celo prevoz na delo in malico. Zdi se, da se bo vsaj eden od sindikatov v tej firmi zato kmalu odločil za stavko.

Stavkovno gibanje v Brestu je dokaj bogato. Šefi (zlasti Mitja Strohsack) se še posebej spominjajo velike stavke pred štirimi leti. Direktorji menijo, da je v pogojih, ko ni denarja za plače, lahko stavka samomorilsko dejanje delavcev. Tovarna pohištva ima zdaj dela čez glavo, in če bodo delavci stavkali, bodo lahko ostali brez kupcev.

Pogovor med direktorji in sindikalisti se je končal z Lužarjevim pozivom, naj sindikati imenujejo svoje predstavnike v skupščini in upravne odbore. V obeh organih je sindikatu odmerjeno le eno mesto.

Treba je povedati, da se je v Brestu sindikalni pluralizem že udomačil in da Lužarjev predlog ni uresničljiv, če oba sindikata ne bosta našla skupnega jezika. Tudi po zakonu o reprezentativnosti sindikatov pripada obema sindikatoma pravica do sodelovanja v upravljaljskih organih in do obveščenosti o odločitvah, ki zadevajo delavce.

Položaj Bresta je danes nedvomno zelo težak in številni delavci ne zaslužijo niti za najbolj skromno življenje. Brest lahko rešijo šefi in delavci v medsebojnem sodelovanju in v zaupanju. Prav slednje je zdaj krepko načeto tudi zato, ker je sedanja vodstvena ekipa sodelovala že pri reorganizaciji pred štirimi leti, ki je dala prej slabe kot dobre rezultate. Nezaupanje porajajo tudi sistem nagrajevanja in plače šefov; oboje je potrebno takojšnje preveritve. Šefi so danes v vlogi menedžerjev in lastnikov. Posamezniki se celo trkajo na prsi, češ da uspešno vodijo svoje firme. Delavci jim tega zaenkrat še ne priznavajo in mislim, da imajo prav.

Franček Kavčič

Novinarji o sebi

Piše: Marjan Horvat

Ob spremljanju razprave na skupščini sindikata novinarjev v Kopru se človek ni mogel otresti občutka o nezavidljivih razmerah, v katerih delajo in živijo slovenski novinarji. Eno samo tarzanje je bilo zaznati, opisovanje položaja, ki je v nekaterih medijskih hišah na robu obupa. Naravnost šokantne pa so in verjetno tudi bodo v prihodnje razmere na slovenski nacionalni televiziji; če drži, da ima vsak novinar dosje (le kakšnega drugega kot političnega), ki ga šefi lahko vsak čas potegnejo na dan in z njim novinarjem grozijo, potem bog pomagaj medijski svobodi in slovenski demokraciji. Da bo mera polna, pa pripravljajo za sejo sveta RTV Slovenije, ki bo kmalu, nekakšen poseben kodeks obnašanja novinarjev v tej hiši, kar je, če omenimo mnenje enega izmed članov tega sveta, uveljavljanje črne filozofije – ne v političnem smislu – kajti »Seligo in njegova falanga« bosta ta »kodeks« sprejela očitno na zadnji seji svojega mandata ter uvedla nekakšen novi red tudi med novinarji, pa čeprav je novinarski kodeks veljaven in je bil sprejet pred kratkim. Bojazen nekaterih razpravljalcev na skupščini, da gre za poskus oblikovanja sistema, ki bi naredil novinarje za državne uradnike, kot je to storil Antun Vrdoljak na hrvaški TV, ni iz trte izvita. Kot pravijo poznavalci razmer na TV, se sej sveta RTV več ne udeležujejo člani humanistične provenience, tako da je kvorum za sprejem takšnih črnih scenarijev za novinarstvo zagotovljen.

Če ob bok temu spletu vprašanj dodamo še iskrive domislice neke sodnice, ki si je ob obsodbi novinarskega komentarija dovolila dodati lastno mnenje, da novinarji tako in tako lahko pišejo, kar hočejo, in neko drugo sodbo, da je novinar-ka časnika kriva, ker je avtentično prenesla izjavo svojega vira, potem se v slovenski sodni in novinarski praksi oblikuje nekaj novega, za demokracijo nevarnega in za avtonomijo novinarstva katastrofalnega. V nekaterih okoljih že berejo zadušnico svobodnemu, na dejstvih in resnici temelječemu novinarstvu, saj poučevanje, kako mora kdo pisati, o čem in zakaj, sodi v ropotarnico inkvizicije in stalinističnega vrednotenja resnice.

Sindikati novinarjev v marsikaterem okolju še zmeraj ni shodil, pa čeprav so razmere takšne, da naravnost kličejo po samoorganiziranju novinarjev. Ob zloglasni stavki novinarjev na RTV pred leti je novinarjem politika vzela veter iz jader. Stavko je namreč imenovala za politično in ne za zahtevo za ureditev gnetnega in družbenega položaja novinarstva. Resnici na ljubo moramo zapisati, da se novinarji politizaciji stavke niso znali upreti in javnosti povsem jasno dopovedati, za kaj gre. In ker je tako, danes ni nič čudnega, če 45 odstotkov slovenskih novinarjev, večina od teh pa je na RTV, kot dokazuje analiza, ki so jo pripravili v Sindikatu novinarjev Slovenije, nima zagotovljenih pravic in plač skladno z zahtevami kolektivne pogodbe za novinarje. V časopisnih hišah je nastal na tem področju pomemben premik, saj ima velika večina novinarjev uveljavljen tarifni del kolektivne pogodbe. Na RTV pa se ni nič spremenilo. Če k temu dodamo razmišljanje samih radijskih in televizijskih novinarjev, da se morajo sindikati v tem sistemu konsolidirati in da se brez angažiranja članstva ne bo dalo nič premakniti, se ve, kakšna so pota boja za novinarjeve in delavčeve pravice sploh.

Tisto o kovačevi kobili bržkone velja dandanes najbolj za novinarski sindikat. Toda danes novinarjem nihče ne bo ničesar prinesel na krožniku. Vsaj dobrega ne. Vrstijo pa se obtožni predlogi (160 je bilo vloženih samo v lanskem letu), vse bolj zakonsko in parazakonsko omejevanje novinarskega dela, nadzorujejo jih kot državne sovražnike, z nekakšnimi vsiljenimi samozakoniki se vodstva hočejo znebiti »nadležnežev« – in vse to se dogaja v novi slovenski demokraciji.

Samo ne odgovarjajte mi, prosim, z vprašanjem, če bi rad živel v bivšem sistemu. Saj govorim o problemih, ki tarejo novinarje danes in tukaj.

Pismo predsedniku vlade dr. Janezu Drnovšku

Listine naj ne bodo obdavčene

Sindikati kovinske in elektroindustrije Slovenije (SKEI) se obrača na vas z zahtevo, da preprečite rop delavcev v imenu in za račun državnega proračuna.

Najprej naj vas spomnimo na nekaj dejstev v zvezi s plačili po kolektivnih pogodbah. Kolektivna pogodba naše dejavnosti vsebuje določilo, ki omogoča delodajalcem zniževanje osnovnih plač zaradi interesov podjetja za največ 20% ob pogoju, da delodajalec delavcu izda listino, na podlagi katere bo lahko sodeloval v lastninjenju podjetja. Zakon o lastninskem preoblikovanju je z zadnjo spremembo v letu 1993 sicer omogočil delavcem sodelovanje v procesu lastninjenja tudi s premalo izplačanimi plačili, vendar je kasneje uredba njihove pravice omejila le do višine 80% plač po kolektivnih pogodbah. Ustavni spor, ki ga je sprožil SKEI v oktobru 1993, do danes še ni končan! Vso dokumentacijo smo vam po dogovoru tudi že posredovali.

Ko torej niti še ni popolnoma jasno, kaj bodo delavci dobili, pa je po mnenju Ministrstva za finance že jasno, kaj bodo plačali. Iz mnenja namreč izhaja, da se v skladu s 6. čl. Zakona o dohodnini v osnovo za dohodnino upoštevajo letni zneski plače, nadomestil plač in drugih prejemkov iz delovnega razmerja, izplačanih v denarju, bonih ali naravi. V primeru potrdil v skladu s 25. a členom Zakona o lastninskem preoblikovanju podjetij se po mnenju ministrstva šteje, da gre za izplačilo plače v naravi, torej se tovrstno izplačilo v celoti vključuje v osnovo za od-

mero dohodnine! Ministrstvo ob tem ni upoštevalo zadnjega odstavka 25. a člena že navedenega zakona, ki določa, da podjetje izda in prenese delnice v višini neobračunanih davkov in prispevkov na neto plače na Kapitalski sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Izvršni odbor SKEI je 25. marca na izredni seji, namenjeni obravnavi določil tarifne priloge k splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo, med drugim obravnaval tudi navedeni problem. Skupaj smo ugotovili, da nas država vedno znova preseneča z načini pridobivanja denarja od delavcev. Ob tem, ko delavci prejema nizke plače in se odpovedujejo svojim plačam v korist podjetij, sedaj država pričakuje, da bodo zaradi tega odpovedovanja plačali dohodnino, ki po ocenah znaša povprečno na delavca šest (6) bruto zajamčenih plač! Vsakomur je lahko jasno, da delavci tega denarja nimajo. Poleg tega bodo delavci dobili v zameno za premalo izplačane plače vrednostne papirje v rizičnih podjetjih, država pa pričakuje gotovino, ki jo bo takoj prelila v porabo. Pripravljenost za pogajanja ob takšnem ravnanju države nedvomno in opravičljivo pada.

Kot predsednika vlade vas torej pozivamo, da v skupnem interesu storite vse, kar je potrebno, da delavci ne bodo zavezanci za plačilo dohodnine iz naslova premalo izplačanih plač.

Lep pozdrav

Albert Vodovnik, predsednik SKEI

INTERESI KAPITALA OGROŽAJO DELOVNA MESTA (2)

Avtomobilska proizvodnja je v letu 1993 izdelala za 5,6 odstotka manj kot v letu 1992. Največji padec je v Zahodni Evropi, kjer zmanjšanje znaša kar 18 odstotkov. Prizadeta pa je tudi proizvodnja v ZDA, kjer so izdelali 7, in na Japonskem, kjer so izdelali 5 odstotkov manj avtomobilov. Proizvodnja pa se je povečala v jugovzhodni Aziji za več kot 50 odstotkov in v Latinski Ameriki celo za 67 odstotkov.

Kriza v avtomobilski proizvodnji ima zelo težke posledice za proizvajalce avtomobilskih delov. Družbe, ki izdelujejo avtomobile, so znižale število dobaviteljev in uveljavljale tudi 50- do 70-odstotno znižanje cen posameznih delov. Zaradi vsega tega so tudi proizvajalci avtomobilskih delov zapirali obrate in odpustili delavce. Delodajalci so od sindikatov zahtevali tudi znižanje plač in ravni socialne varnosti. Kapital se je selil v tiste dele sveta, kjer je cena dela nižja in kjer so sindikati šibkejši.

Mednarodna organizacija kovinarjev ocenjuje, da je izhod iz sedanje krize možen le ob ponovni vzpostavitvi sodelovanja med delodajalci, delojemalci in državo. V posameznih deželah pa je položaj različen tudi zaradi usposobljenosti in moči sindikatov. V ZDA nastaja-

jo nova podjetja s tujim kapitalom, v katerih sindikalno delo skoraj ni dovoljeno. Kovinski sindikat v ZDA pa upa, da bo z demokracijo vlado uspel vzpostaviti obvezno zdravstveno zavarovanje. Zdaj je v ZDA več kot 32 milijonov državljanov, ki niso zdravstveno zavarovani.

Avtomobilska industrija v Nemčiji je v preteklih dveh letih izgubila več kot 100.000 delovnih mest. Študija Price-Watehouse pa kaže, da bo ta številka v petih letih narasla na 350.000. Skrajševanje delovnega časa v posameznih družbah le blaži položaj, ki je nastal zaradi prevelikih zmogljivosti in padca prodaje na glavnih trgih.

Tudi brazilska avtomobilska industrija je izgubila 250.000 delovnih mest. Delavci v tej deželi pa so izkoriščani enako kot konec prejšnjega stoletja.

Konferenca IMF meni, da se mora kovinarski sindikat organizirati proti multinacionalnemu kapitalu. IMF meni, da morajo vse nove investicije upoštevati sprejete socialne listine. Cilj IMF pa ostajajo višje plače in boljši socialni položaj zaposlenih. IMF misli, da je to dvoje jamstvo za večjo prizadevnost delavcev. D. G.

BODO MATERINI DOLGOVI POKOPALI TUDI HČERE?

V Mariboru in podravski regiji je v zadnjih letih v kovinsko-predelovalni in elektroindustriji izgubilo zaposlitev že okoli 18 tisoč delavcev. Zato se je treba za vsako zdravo jedro v tej panogi boriti, še zlasti če proizvaja izdelke, ki imajo doma in v tujini zagotovljeno tržišče. To so poudarili na delovnem razgovoru, ki ga je minuli teden organiziral območni odbor SKEI za Podravje in na katerem so pretresli možnosti za rešitev podjetij Ferromoto Avtomobili in Ferromoto Ferrotherm, ki sta se znašli v velikih težavah zaradi stečaja matice – Ferromota, delniške družbe.

Pred leti so Ferromoto, ki mu je že takrat trda predla, poskušali rešiti z njegovo reorganizacijo na matico in deset hčera. Ob reorganizaciji so lastnino hčera prenesli na matico ta pa se je na njen račun zadolžila in prenesla breme odplačevanja dolgov na svoje hčere.

Ob uvedbi stečaja za Ferromoto matico so hčere ostale brez premoženja in z velikimi dolgi. Ti so osem Ferromotovih hčera že spravili v stečaj, obstoj preostalih dveh pa je ogrožen, čeprav tekoče poslujejo uspešno. Podjetje Ferromoto Avtomobili, ki zaposluje blizu 100 delavcev, bremeni 300 milijonov tolarjev dolgov, Ferromoto Ferrotherm pa je zadolžen za okoli 250 milijonov tolarjev obveznosti. Bременa, ki sta jih obe hčeri podedovali od matere, so tako velika, da jima kljub dobrim programom in pozitivnemu poslovanju grozi stečaj.

Delavcem in menedžerjem

v obeh podjetjih, ki se borita za preživetje, je priskočil na pomoč območni odbor SKEI za Podravje. Ta je s pomočjo republiškega odbora SKEI seznanil s problematiko Ferromota Avtomobilov in Ferromota Ferrotherma tudi ministrstvo za gospodarske dejavnosti. Le-to se je posvetovalo z ministrstvom za ekonomske odnose in razvoj, Skladom Republike Slovenije za razvoj, Agencijo Republike Slovenije za sanacijo bank in hranilnic in stečajnim upraviteljem Ferromota ter ugotovilo, da je »lastninske odnose med družbami in holdingom možno razreševati le po sodni poti, ne glede na očitno oškodovanost družb pri delitvi premoženja in dolgov«. Po mnenju ministrstva bi se družbi Avtomobili in Ferrotherm rešili pred stečajem le s sklenitvijo dogovora o ohranitvi proizvodnje z glavnimi upniki in stečajnim upraviteljem. Upniki bi lahko svoje terjatve kapitalizirali in

postali delni lastniki ter zagotovili obratna sredstva za rentabilno proizvodnjo, ministrstvu za gospodarske dejavnosti in za delo pa bi v okviru svojih pristojnosti in možnosti takšno odločitev podprli.

Predsednik in sekretar SKEI za Podravje Branko Medik in Edi Ozimič sta ohrabrena s pripravljenostjo ministrstva za gospodarske dejavnosti sklicala delovni razgovor o tej temi. Na njem sta sodelovala direktorja obeh podjetij, predstavniki občinskih izvršnih svetov iz Maribora in Ruš ter predsednik republiškega odbora SKEI Albert Vodovnik. Kljub vabilu se razgovora nista udeležila predstavnik ministrstva za gospodarske dejavnosti in stečajni upravitelj Ferromota matice Gorazd Zemljarič, ki je območnemu odboru SKEI poslal pismo s pojasnilom, da »ima kot stečajni upravitelj pristojnosti zgolj na področjih, ki se nanašajo na poslovanje stečajnega dolžnika po uvedbi stečajnega postopka – vse informacije o poteku stečajnega postopka matice pa daje predsednik stečajnega senata Temeljne sodišča v Mariboru«. Kako neusklajeni so pri nas pogledi na zakonodajo, priča dejstvo, da je pritegnitev stečajnega upravitelja matice v reševanju

hčera predlagalo ministrstvo za gospodarske dejavnosti...

Zaradi odsotnosti predstavnikov ministrstva za gospodarske zadeve je velik del sestanka o nadaljnji usodi Avtomobilov in Ferrotherma izvenel v prazno. »Ministrstvo za gospodarske dejavnosti, ki ima, izhajajoč iz proračunskega memoranduma, največje odgovornosti pri ohranjanju zdravih jeder, pač prelaga breme na sindikalna ramena,« je komentiral Branko Medik.

Kljub okrnjeni sestavi pa so se udeleženci delovnega razgovora vendarle dogovorili, da se bosta pristojna oddelka za gospodarstvo mariborske in ruške občine aktivno vključila v reševanje Avtomobilov in Ferrotherma. Oblikovali so tudi predlog, da bi Agencija za sanacijo bank podjetjema odpisala glavnico, Kreditna banka Maribor pa obresti. Prav tako bi bilo treba preveriti pravne možnosti, da se lastnina nad objekti in delovnimi sredstvi prenese nazaj na hčeri.

V prizadevanja za ohranitev zdravih jeder bi se morala po mnenju SKEI vključiti tudi mariborska razvojna agencija, aktivnejše pa bi lahko pomagala tudi Kreditna banka Maribor.

Tomaž Kšela

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE Zaupnike, strokovne službe podjetij in posameznike

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič

DELA VCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednost in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 460,00 SIT

● Stane Uhan

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● Emil Rojc

KARIERA KOT SPREMINJANJE

Priročnik za podjetništvo in razvoj kadrov
Cena 850,00 SIT

● Več avtorjev

SOCIALNA DRŽAVA

Zbornik razprav za VARNOST, SVOBODO, SOLIDARNOST IN PRAVIČNOST
Cena 600,00 SIT

● Aleksej Cvetko

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVM

Novi zakon o zdravstvenem zavarovanju – Razlage vseh sprememb in vseh oblik prostovoljnega zavarovanja občanov. Cena 580,00 SIT

● ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij – Uredba o pripravi programa preoblikovanja in o izvedbi posameznih načinov lastninskega preoblikovanja podjetij – Uredba o metodologiji za izdelavo otvoritvene bilance stanja
Razlage: mag. Tone Rop, Gregor Miklič, dipl. oec. Radovan Teslić in dr. Alenka Žnidaršič-Kranjc. Cena 1.800 SIT

● KOLEKTIVNA POGODBA ZA NEGOSPODARSKE DEJAVNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI S KOMENTARJEM

Kolektivna pogodba s stališči komisije za razlago KP s komentarjem – Priloge: Sklep izvršnega sveta R Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD – Sklep o določitvi kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo iz proračuna – Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo – Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno izobraževalnih zavodih – Pripravi: Nevenka Zaviršek in Vinko Kastelic
Cena 950 SIT + 5% p. davek

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Moje pravice na	 izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Stanov. razmerja	 izv. ● Kariera kot...
..... izv. ● Delavci in uprav.	 izv. ● Socialna država...
..... izv. ● Zakon o last.	 izv. ● Zdrav. zav...
	 izv. ● Kol. pog. za negosp...

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov:

Ulica, poštna št. in kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne: Žig Podpis naročnika

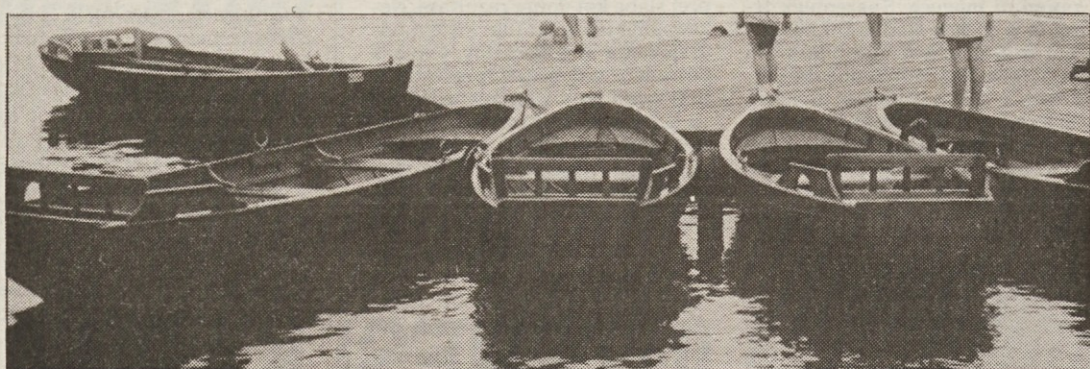
Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 1310-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 311-956.

KAKO SE JE BANKA POLASTILA ČOLNARNE

Blizu 2200 bivših delavcev Elektrokovine v stečaju budno spremlja potek stečajnega postopka, saj so tudi eden največjih upnikov. Delavci so sicer vedeli in še vedo, da je bila Elektrokovina prezadolžena, vendar pa so upali in upajo, da ima toliko nepremičnin in strojev, da bodo sredstva od njihove prodaje zadostovala za poplačilo njihovih terjatev.

Zato je mnoge delavce tembolj razočarala in vznemirila vest, da je Elektrokovina že pred uvedbo stečajnega postopka 7. oktobra lani odprodala čolnarno v Limbušu. To so delavci Elektrokovine gradili dobesedno s svojimi rokami. Na še večji odmev pa je naletel podatek, da je Elektrokovina, čolnarno ob Dravi prodala družbi v družbeni lastnini Fineku d.o.o., podjetju za finančne storitve, trženje in svetovanje, katerega ustanoviteljica je Kreditna banka Maribor. Fineko je odkupil čolnarno 31. avgusta lani, le nekaj dni, predno je skupščina Elektrokovine s soglasjem največjega upnika Kreditne banke Maribor dala na sodišče predlog za uvedbo stečajnega postopka od Elektrokovine odkupila tisto, kar je bilo še nekaj vredno, posebej še, ker je Fineko avgusta lani od Elektrokovine odkupil še poslovne prostore v Ljubljani za okoli 280 tisoč mark ter poslovne prostore na Prešernovi ulici v Mariboru za okoli 260 tisoč mark.

Elektrokovinino čolnarno je družba Fineko kupila za 393

tisoč mark. S kupoprodajno pogodbo se je vodstvu Elektrokovine in bančni firmi Fineko tako mudilo, da je moral stalni sodni izvedenec in cenilec pripraviti cenitev v treh dneh, kar pa glede na urejenost in usklajenost naših katarstrov s stanjem v naravi ter glede na ažurnost podatkov v zemljiških knjigah sploh ni bilo enostavno. Ko so kupoprodajno pogodbo med Elektrokovino in Finekom z omejeno ceno dobili v roke darcarji, so imeli pomisleke. Tako je moral sodni cenilec pripraviti za odmero davkov novo, višjo cenitev (šlo je za nejasnost v zvezi z opredelitvijo določenega zemljišča, ki jo je odpravil z izdajo svoje »opredelitve« Zavod za planiranje in urbanistično načrtovanje pri občini Maribor skoraj dva meseca po podpisu kupoprodajne pogodbe). Tako je kupoprodajna pogodba med Elektrokovino in Finekom pravzaprav enkratna: kupec je čolnarno v Limbušu kupil za 27.631.242,46 tolarja, medtem ko je Elektrokovina plačala državi davek na promet nepremičnin od prodane nepremičnine v vrednosti

30.473.281 tolarjev. Davek na promet nepremičnin je bil tako odmerjen in plačan potem, ko Elektrokovina že nekaj časa ni bilo več, pač pa je bila samo še Elektrokovina v stečaju.

Bančna družba Fineko je Temeljnemu sodišču v Mariboru predlagala, naj se iz stečajne mase izločijo navedene terjatve. Če bo do tega tudi prišlo, bo stečajna masa zmanjšana, manjše pa bodo tudi možnosti za bivše delavce Elektrokovine, da bi dobili tisto, kar so si zaslužili in kar jim Elektrokovina v stečaju dolguje.

Mnogi stari elektrokovničani kar ne morejo verjeti, da je vse tako, kakor je: službo so izgubili čez noč, plačila za zadnje mesece dela niso dobili ali vsaj ne v celoti, na zavod za zaposlovanje so morali brez odpravnin, trenutno pa je še veliko vprašanje, ali bo stečajna masa dovolj velika za poplačilo njihovih terjatev do podjetja. Sedaj so izvedeli še to, da so jim pred uvedbo stečajnega postopka prodali tudi čolnarno, ki je bila zares »čisto njihova« in v kateri so mnogi videli »zlato rezervo«

za težke čase. V koncernu TVT so s čolnarno naredili drugače. Prodali so jo zato, da so lahko z izkupičkom poplačali odpravnine trajno presežnim delavcem.

Pri vsem tem je bivšim elektrokovničanom v uteho samo to, da je kmalu po uvedbi stečajnega postopka stekla proizvodnja v štirih hčerah, ki tekoče uspešno poslujejo, v njih pa ima delo okoli 550 od 2200 bivših elektrokovničanov. Štiri mlada podjetja imajo mesečno okoli 250 milijonov tolarjev realizacije, kolikor jo je imela pred stečajem celotna Elektrokovina, mesečno pa izvozijo skoraj za dva milijona mark proizvodov oziroma več kot bivša Elektrokovina. Kapitalisti vložek Elektrokovine v podjetju Svetilke je že odkupil Siemens, ki je zainteresiran tudi za nadaljevanje in razširitev proizvodnje. Številni bivši elektrokovničani, med katerimi so mnogi še vedno brezposelni, upajo, da bo vsaj Elektrokovina živila naprej in dajala kruh novim rodovom, če se že sami počutijo izigrane. Tudi za »svojo« čolnarno v Limbušu.

Tomaž Kšela

Potrošniška porota

INSTANCA ZA VSAKDANJA, DROBNA PONIŽANJA

Zveza potrošnikov Slovenije je bila ustanovljena julija leta 1990, ko je dvajset posameznikov podpisalo ustanovni akt o začetku delovanja zveze. Danes imajo približno 3500 članov, ki so avtomatično naročeni tudi na revijo VIP (vzgoja in informiranje potrošnikov), ki izhaja desetkrat na leto. Pomembno pa je predvsem to, da vsak član zveze dobi tudi brezplačen pravni nasvet za morebiten problem, s katerim se je srečal ob obisku banke, trgovine, zavarovalnice... Kot poudarja Breda Kutin, predsednica Zveze potrošnikov Slovenije, njihovo delovanje že počasi razbija okvire anonimnosti in so vedno bolj poznani po vsej Sloveniji. Tako kot pri vseh drugih podobnih združenjih pa je tudi pri zvezi potrošnikov še vedno največji problem pomanjkanje denarja. Nekaj denarja za svoje delo sicer dobijo iz proračuna, nekaj pa prikaplja od naročnin na revijo VIP, medtem ko za razreševanje kakšnih večjih problemov, ki tarejo potrošnike, denarja običajno ni. Problem je tudi pomanjkanje sposobnih kadrov, saj, kot poudarja Kutinova, »z majhno ekipo ni mogoče delati čudežev«.

Potrošniki so v današnjih časih izpostavljeni mnogim prevaram trgovcev, bank itd. S katerimi problemi pa se najpogosteje srečujejo potrošniki v Sloveniji?

»Še vedno so najbolj v ospredju problemi, kjer je prišlo do raznih manipulacij z denarjem. Velik problem so potrošnikom na primer povzročila dolgoročna stanovanjska posojila, ki so samo delno razrešena skozi stanovanjski sklad, delno pa jih poskušamo razreševati tudi v zvezi potrošnikov. Na žalost pa se klobčič razpleta zelo počasi, saj po dveh letih nismo uspeli dobiti razsodbe niti na temeljnem sodišču v Ljubljani. Drugi velik problem pa nam povzroča Zavod za vzajemno pomoč Asista, kjer so ljudje shranjevali svoje prihranke, saj so predvidevali, da bodo

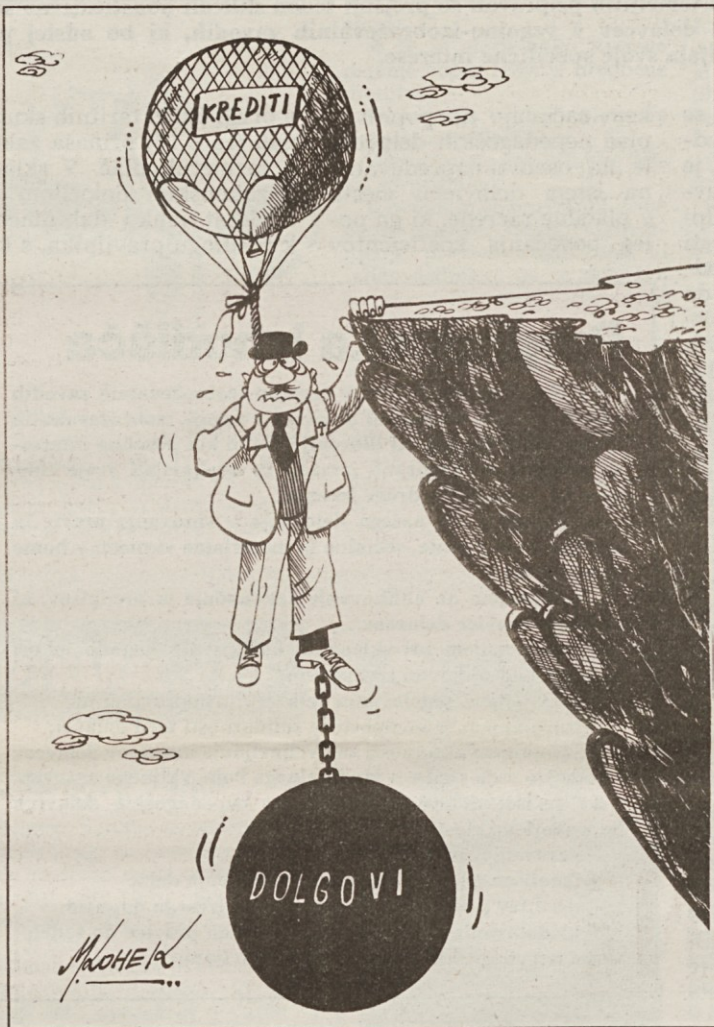
v kratkem dobili brezobrestna posojila. Celotna zadeva pa se je na žalost kar precej zapletla in vprašanje je, kako se bo v prihodnje razrešila.«

Verjetno pa se vam ljudje pritožujejo tudi v zvezi s kakšnimi manjšimi, vsakdanjimi zapleti?

»Seveda, res pa je tudi, da nas ljudje velikokrat kličejo tudi zato, ker ne vedo, kam drugam bi se lahko obrnili. Precej težav imamo tudi zaradi upravljanja stanovanj. Velika akcija odkupa družbenega fonda, ki je potekala pred leti, je celo vrsto ljudi postavila v položaj lastnikov stano-

vanj. Ti ljudje v večini primerov živijo v naseljih in v stanovanjskih blokih, kar pomeni, da ne živijo v individualnih stanovanjih. To pa pomeni, da je treba urediti še celo vrsto formalnih zadev, treba je skleniti pogodbe o upravljanju, ljudje pa o teh pravnih zadevah večinoma nimajo dovolj znanj. Takšno stanje pa je kot nalašč lovišče za prevarante, ki se poslužujejo najzahtevnejših goljufij. Prav tako še vedno sprejemamo precej pritožb v zvezi z zavarovanji, s prodajo nepremičnin in z najemanjem stanovanj...«

Tisti, ki bolj natančno

spremljajo vaše delovanje, se še vedno spominjajo vaših »prerekanj« s SKB banko...

»No, kar se tiče SKB banke, se je toliko spremenilo na bolje, da imamo v zvezi s popusti, ki jih je banka obljubila svojim strankam, nato pa jih je razveljavila, dobljeno tožbo na prvi stopnji, tako da bo SKB banka svojo obveznost do strank najverjetneje morala izpolniti. Nauk te zgodbe pa je, da banka popusta, ki ga je sama ponudila, kasneje kar tako ne more razveljaviti.«

Kot sva omenila že na začetku, vas ljudje še premalo poznajo, zato je vsako pojavljanje v javnosti, še posebej na televiziji, verjetno zelo koristno za vaš imidž?

»Vsekakor. To je tudi dokazala oddaja z novinarjem Sandijem Čolnikom, ko sem bila gost v njegovi večerni oddaji. Tako se je po tej oddaji vedenje o zvezi potrošnikov Slovenije zelo povečalo, dobili smo nove člane, zelo pa se je povečalo tudi število telefonskih klicev ljudi, ki so se znašli v različnih stiskah. Takšnega odziva smo bili zelo veseli, saj smo tako dobili potrdilo, da smo na pravi poti.«

Zdaj pripravljate novo serijo oddaj na slovenski televiziji, zato nas zanima, o čem bo v teh oddajah tekla beseda.

»To bodo tako imenovane kontaktne oddaje, kjer bomo razpravljali o konkretnih problemih, tako vsakdanjih kot nevsakdanjih, ki tarejo slovenske potrošnike. V studio bomo vabili tudi potrošnike, tako da bomo soočili več mnenj ljudi z različnih strani. Naš namen je, da bi oddajo naredili čimbolj živo in stvarno, zato bodo ljudje tudi lahko klicali v studio in povedali svoje mnenje. To bo redna mesečna oddaja ob ponedeljkih, predvajali pa jo bomo na prvem programu po drugem televizijskem dnevniku in bo trajala 40 minut. Oddajo bova pripravljali skupaj z novinarko Natašo Pirc. Rada bi še poudarila, da smo zelo zadovoljni s časom predvajanja oddaje, saj je to eden najbolj gledanih terminov na slovenski televiziji. Namen oddaje pa je predvsem reševanje problemov in ne slovenskih potrošnikov le razpravljanje o njih.«

D. R.

AVSTRIJI ČIST ZRAK, NAM ODPADKE

Sanacija TE Šoštanj poteka, ne da bi bilo rešeno vprašanje odlaganja apna, uporabljenega pri odžveplavanju. Po programu bo ob koncu sanacije teh odpadkov vsako leto 250.000 ton (!), končni rezultat sanacije bo 18.000 ton letnega izpusta žvepovega dvokisa.

Sanacija poteka, čeprav ni rešeno vprašanje odlaganja odpadkov. Po našem prepričanju je to črna gradnja. Razumljivo je, da je to predvsem slovenski problem, čeprav bi morali svoj del obveznosti prevzeti tudi v Avstriji, saj nenazadnje izvaja poglaviti del sanacije avstrijski konzorcij. Ni mogoče pristati na položaj, da Avstrijo zanima zgolj sanacija zraka, problem odpadkov, ki je posledica sanacije, pa naj ostane zgolj Sloveniji.

Postavljamo pa tudi vprašanje končnega rezultata sanacije. Primerjava pokaže, da bo termoelektrarna Šoštanj po sanaciji spuščala v zrak toliko žvepovega dvokisa, kot znaša polovica vseh takih emisij v Avstriji, ali štirikrat toliko, kot znašajo vse takšne emisije v industrijskem Celju.

Karel Lipič, tajnik SEG

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 14

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmožljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na (061) 326-982 ali 322-975; naš telefaks je (061) 326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.

SINDIKALNE ORGANIZACIJE, PODJETJA, TURISTIČNE AGENCIJE IN POSAMEZNIKE VABIMO, NAJ BORZI POSREDUJEJO V PRODAJO PROSTE TERMINE V SVOJIH POČITNIŠKIH OBJEKTIH – SPREJEMAMO PONUDBE ZA POLETNO SEZONO.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

Hribi

1. Apartmaji Kaninska vas – za 4 osebe, v celoti opremljeni. Cena 41 DEM v tolarski protivrednosti, za 6 oseb 47 DEM v tolarski protivrednosti.

2. Rogla – apartmaji z opremljeno kuhinjo, bivalni prostor, kopalnica, skupno za 4 osebe. Cena 50 DEM v tolarski protivrednosti in 5 odstotni davek.

3. Pokljuka – apartmaji za 4 osebe 54 DEM, za 2 osebi 35 DEM, prijavna taksa 1,5 DEM, turistična taksa 1,10 DEM v tolarski protivrednosti. Najkrajši termin tri dni. Po 2. aprilu cene nižje za 20%.

4. POČITNIŠKI DOM V BOHINJSKI BISTRICI – 9 dvoposteljnih sob z možnostjo dodatnega ležišča. Cene: penzion 31 DEM, polpenzion 25 DEM. TO PONUDBO PRIPOROČAMO.

5. Počitniške hišice v Bohinju – UKANC v idiličnem okolju pod Komarčo, tri spalnice, kmečka dnevna soba, kuhinja z jedilnim kotom, kopalnica, WC. Možnost bivanja za 7 oseb. Cena: 52 DEM v tolarski protivrednosti. TERMINI po 16. aprilu.

6. KOPE – garsonjera za 4 osebe, cena 41 DEM v tolarski protivrednosti.

POČITNIŠKA STANOVANJA V KRANJSKI GORI – za štiri osebe v naselju Čičare. Cena 41 DEM v tolarski protivrednosti.

Zdravilišča

1. POČITNIŠKE HIŠICE V ČATEŽU – hišice za štiri ali šest oseb, cene 59 oz. 79 DEM v tolarski protivrednosti. Termin po 2. maju.

2. Čatež – velika hišica za šest oseb, mala za štiri osebe, cena 72 oz. 59 DEM v tolarski protivrednosti.

3. Atomska vas – garsonjera za štiri osebe, prosti posamezni termini. Cena 49 DEM v tolarski protivrednosti, turistična taksa ni vključena.

Morje

1. Enosobno stanovanje v Barbarigi pri Puli – opremljeno za 4 osebe: dnevni prostor s kuhinjsko nišo, spalnica, kopalnica. Cena 1500 tolarjev.

2. Trisobno stanovanje v Novigradu – opremljeno za 6 oseb: dve spalnici, otroška soba, kuhinja, kopalnica. Cena 2.400 tolarjev na dan.

3. Garsonjera v Novigradu – za pet oseb: bivalna dnevna soba, otroška soba, kuhinja z jedilnim kotom, kopalnica. Cena 1.800 tolarjev na dan.

B. SEJEMSKA PONUDBA

1. LONDON, mednarodni sejem kozmetike in frizerskih potrebščin od 16. do 20. aprila. Štiridnevni obisk sejma stane 645 USD v tolarski protivrednosti.

2. INDUSTRIJSKI SEJEM HANNOVER, od 20. do 27. aprila, tridnevni ogled sejma 990 DEM, štiridnevni 1050 DEM v tolarski protivrednosti.

4. WORLD DIDAC BASEL, mednarodni sejem učil, knjig, šolskih potrebščin, avdiovizualnih pripomočkov, didaktičnih pripomočkov, igrač za vrtce. Sejem bo od 31. maja do 5. junija. Posamezni programi od 350 DEM dalje. Za skupine nad 40 oseb oblikujemo program obiska po vaših željah.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

1. Počitniške hišice v ČATEŽU, ATOMSKIH TOPLICAH ali MO-RAVSKIH TOPLICAH

2. PODJETJA, SINDIKALNE ORGANIZACIJE, AGENCIJE IN PRIVATNE LASTNIKE VABIMO, NAJ NAM POSREDUJEJO SVOJE PONUDBE ZA LETOŠNJE POLETJE.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odpovedi nad 15 dni pred odhodom za že rezervirani termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške: pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 7%. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. **Prosimo za pravočasno odpoved: najmanj 20 dni pred začetkom potovanja. Reklamacije v skladu s turističnimi ukanami razrešujemo sporazumno.**

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.
Metod Zalar, direktor borze

CENTRALIZEM ZOPER SLOVENIJO

»Ali je lokalna samouprava urejanje vsega tistega, za kar država noče prevzeti odgovornosti, ker ne prinaša ne oblasti in ne dobička?«

To je eno izmed vprašanj v knjigi dr. Cirila Ribičiča **CENTRALIZEM ZOPER SLOVENIJO**, ki je izšla pri ČZP Enotnost.

POLICIJA DEMONSTRACIJE OBLAST

Nova knjiga

Avtor, magister sociologije in miličnik, je policiji bil in je še zapisan z dušo in telesom; bil je komandir policijske postaje, ravnatelj kadetske policijske šole, načelnik slovenske policije. V knjigi *Policija, demonstracije*, oblast opisuje svoja opažanja in ocene, kako je policija ravnala v minulih 30 letih, predvsem v Ljubljani, ob demonstracijah, zborovanjih, ustanavljanju strank, še posebej v prelomnih časih slovenske republike in države.

V tej knjigi riše portrete posameznikov, opisuje dogodke in njihova ozadja. Kot rdeča nit se v 30-letnem loku njegovega angažiranja v policiji nehoti izpisuje zgodba o policistu, ki ne sme zбујati strahu, ampak mora biti tudi in predvsem človek.

Cena knjige je 2.600 SIT, 5-odstotni prometni davek je vključen v ceno.

Knjigo lahko naročite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon: 061-321-255, 1310-033, faks 311-956.

Pavle Čelik

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige *POLICIJA, DEMONSTRACIJE, OBLAST*.

Naročeno pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Ime in priimek podpisnika: _____

Naročeno dne: _____

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju

Žig

Podpis naročnika

Piše: Franci Križanič

Kakšna bo spomladanska sezona

V prvih letošnjih mesecih napeto pričakujemo objavo rezultatov gospodarske dejavnosti na Slovenskem. Prvič zato, ker njihova objava kasni, drugič pa tudi zato, ker se od zastoja gospodarske rasti v prvi polovici lanskega leta (med februarjem in junijem) naprej, postavlja vprašanje, ali ni v Sloveniji nastopila nova sezona. V njej se gospodarska dejavnost v prvem polletju krči in v drugem širi.

Podatki o industrijski proizvodnji v januarju in nekoliko manj v februarju takšen zaplet do neke mere nakazujejo. Januarja je bila proizvodnja, kljub hitri rasti od lanskega julija dalje, za spoznanje – 0,1% manjša, februarja pa dobra 4% večja kot v ustreznih mesecih lani. V januarju in februarju skupaj je bila okrogla 2% nad primerljivo lansko ravni. Januarski podatek je, zaradi velikega vpliva enkrat ostre, drugič pa mile zime in statističnih prenosov gospodarske dejavnosti (v želji »izpolniti plan« ali pa »ustrezno prilagoditi davčno osnovo«) med decembrom in januarjem nezanesljiv. Podobno, le da iz drugih vzrokov (uvredba novega praznika in premik zimskih počitnic) velja tudi za februar. Ali se bo rast gospodarske dejavnosti, ki se je v drugi polovici lanskega leta povzpela nekaj odstotkov (v zadnjem, lanskem kvartalu za 3%) nad primerljivo raven prejšnjega leta, nadaljevala tudi letos, bomo slej ko prej videli šele na osnovi podatkov za marec.

Vzrok za spremembo sezone z nanovo nižjo ravni produkcije v prvi in višjo v drugi polovici leta bi utegnil biti nov raspored praznikov. Uvedba božičnih počitnic tega sicer ne nakazuje, premik zimskih počitnic iz januarja v februar, praznovanje slovenskega kulturnega praznika, velike noči in dneva državnosti pa. Zaradi premika sezone bi si tako tudi v letošnjem februarju obetali poslabšanje tekoče proizvodne dinamike (t.j. upočasnitev rasti ali pa celo začasnno upadanje proizvodnje) vendar pa bi se marca moralo to upadanje prekiniti. Podobno nihanje bi pričakovali tudi v naprej: aprila navzdol maja navzgor, junija navzdol in julija zopet navzgor.

Kljub pričakovanemu nihanju pa sprememba sezone zaradi drugačnega razporeda praznikov vendarle ni takšna, da bi tudi letos pričakovali lanskemu podobno izjemno hitro zmanjševanje slovenske gospodarske politike, da bi zastavljene cilje dosegla z običajnimi instrumenti: monetarno, fiskalno in zunanjetrgovinsko politiko ter z dohodkovno politiko, voden na nekonfliktni način. Poleg upadajočih dejavnosti se je gospodarska »panika« kazala tudi v zmanjšanem povpraševanju po blagu in povečanih nakupih deviz. Letos se utegne podobno »sezonsko« zmanjševanje proizvodnje ponoviti zaradi uvažanja novih davkov. Pri tem je bilo lansko »sezonsko znižanje« proizvodnje omejeno na prvo polletje zaradi opustitve državne regulacije plač v drugem polletju (in njihove deindeksacije po kolektivnih pogodbah, veljavnih v drugi polovici leta), medtem ko lahko visoki in diskriminirani davki letos gospodarsko dejavnost zavro temeljiteje in za daljši čas. Glede na to, da vsaj do marca glavnega povečanja davkov še ni, si lahko obetamo premik »sezone« upadanja proizvodnje nekoliko proti sredini leta.

Kljub možnim neugodnim zapletom pa vendarle ni vzroka za obupavanje. Tako kot lansko »zamrznitev« utegne tudi morebitno letošnje dodatno in drakonsko »obdavčenje« plač naša ekonomska politika pod različnimi pritiski opustiti in gospodarska rast se bo zopet obnovila. Obenem bodo lahko podjete nove davke pojmovala le kot začasno motnjo in bodo normalno delovala (sprejemala nova in izpolnjevala stara naročila) tudi v času veljavnosti teh diskriminiranih davkov. V takšnem primeru bo sezonski zastoj proizvodnje manjši kot lani ali pa ga celo sploh ne bo. Kljub vsemu pa ne moremo obiti dejstva, da se pri gospodarski dejavnosti na Slovenskem pojavljajo posebni »ekonomsko politični cikli«, to je nihanje proizvodnje, ki ga s svojimi ukrepi povzroča naša ekonomska politika. Ta se vsake toliko časa »splasi« in tako ali drugače povzroči nihaj gospodarske dejavnosti navzdol. Če si ga grafično predočimo, dobimo krivuljo U oziroma kljuko, ki bi si zaslužila tudi posebno ime (glede na to, da ima poseben vzrok). Lahko bi jo poimenovali po kakšnem od nosilcev slovenske ekonomske politike ali pa po kakšnem od njenih, za to »kljuko« najbolj zaslužnih gospodarskih svetovalcev.

HRVAŠKA – OBLJUBLJENA TURISTIČNA DEŽELA?

»Problema nema!« bi lahko na kratko povzeli izjave predstavnikov hrvaške turistične dejavnosti na tiskovni konferenci, ki so jo organizirali na sejmu Alpe Adria – Svoboda gibanja. Kako si Hrvačje ponovno želijo obuditi turizma, zlasti v Dalmaciji, ki so jo lani obiskali komaj trije odstotki od števila turistov leta 1990, kažejo izjave na konferenci prisotnega Miljenka Žagarja, ambasadorja Hrvaške v Sloveniji. Ob zapletu z dovoljenji Adrii Airways za polete v Split si je dovolil obljubo, da bo vse urejeno, samo do njega naj pridejo predstavniki AA. Da je Hrvaški trg svoboden in da bo AA še letos letela ne le v Split, ampak tudi v Dubrovnik, je dejal.

Hrvačje so lani in letos vložili veliko denarja v promocijo in propagando svojega turizma in v urejanje turistične infrastrukture ter objektov. Tako so po njihovih zatrjevanjih pripravljene za sprejem gostov vsi boljši hoteli (A kategorija v Dalmaciji) pa tudi večino beguncev, denimo v Makarski rivieri, so preselili iz hotelov.

ZASLUŽENA NAGRADA

Vladino evforijo ob »dobrih« rezultatih gospodarstva ob koncu lanskega in v začetku letošnjega leta skušajo malo obrzdati neodvisni ekonomisti. Prednjaši Ekonomski institut pravne fakultete, znani »Bajtov institut«, v katerem pravijo, da je rast proizvodnje posledica napak vladine gospodarske politike, predvsem neuspeha pri zadrževanju rasti javne porabe in plač. Če se bodo še naprej uresničevale, recimo jim črnogled, napovedi Veljaka Boleta o rezultatih naše gospodarske politike, bo vzdevek minister, ki rožice sadi, ki si ga je prislužil minister za ekonomske odnose in razvoj Davorih Kračun, bolj in bolj upravičen. Kračun je bil svoj čas ob doseženih rezultatih gospodarstva najbolj evforičen od vseh ministrov, včevši prvega ministra Drnovška.

B. R.

Pripravljena so tudi dalmatinska letališča.

Temelji upanja, da bo letošnja sezona boljša kot lanska (ko so imeli sicer zelo povečan turistični obisk, a še vedno le tretjino nekdanjih gostov), so mirovna pogajanja v BiH, urejen dostop do Dalmacije z letali, ladjami, trajekti, zagotovljena varnost za turiste, lanski kar dober odziv in dokaj ugodne cene.

Cene za slovenske goste naj bi bile spodbudne, za kakih

20% nižje od cen za zahodne turiste, torej tako nekako kot lani. V Istri bi to pomenilo od 30 mark do 90 mark na dan za polpenzion. Hrvači obljubljajo tudi, da ne bo nobenih težav z zelenimi kartami. Prav tako tudi ne neopravičljivo dolgih rokov pri izplačilu eventualnih škod. Kot smo uvodoma navedli, naj bi tudi Adria Airways smela voziti turiste v Split in celo v Dubrovnik, čeprav zdaj tega dovoljenja še nima. Uradne razlage za to ni,

neuradno pa smo pri AA zvedeli, da zaradi tega, ker bi Hrvači radi vozili turiste s svojo letalsko družbo.

Hrvačje bodo predvidoma konec maja zamenjali dinarje za kune in tudi pri tem turisti naj ne bi trpeli pomanjkanja denarja. Kot veste, še zdaj nastajajo ponekod težave pri menjavi deviz za »hrde«, toda Ivica Šorić iz Hrvaške nacionalne turistične zveze, ki je vodil tiskovno konferenco namesto sicer najavljene, vendar odsotnega ministra za turizem Hrvaške Nika Bulića, je zatrdil, da le-teh turisti ne bodo občutili.

Šorić nam je tudi zatrdil, da »nema problema« niti s hrvaškimi pregnanci, naseljenimi v slovenskih počitniških domovih v Istri. Preseljeni da bodo ob dogovorjenem roku, je dejal, kar po njegovem pomeni, da bodo tisti begunci, ki so se selitvi uprli, ostali do konca sicerkega leta, drugi pa se bodo selili. Toda kot je bilo mogoče še 29. marca prebrati v slovenskem tisku, se selitev beguncev zaradi tehničnih težav prelaga. No, ostali bodo tudi begunci v tistih domovih, kjer je bil s slovenskimi lastniki dosežen ustrezen dogovor.

Skratka, hrvaški turistični delavci se trudijo, da bi svet prepričali, da je ta dežela primerna za turistični obisk, in za to, da bi res bila, so vložili precej sredstev. Da vse ne bo povsem tako, kot pripovedujejo, je seveda verjetno, že iz preteklih izkušenj, tudi z lastnim turizmom. Vsekakor sta najpomembnejša dva vidika: varnost in udobje turistov. Če bosta ta dva izpolnjena, bodo vsi drugi, denimo cene, manj pomembni za oceno, ali je Hrvaška spet obljubljena turistična dežela.

Boris Rugelj

Obljubljena turistična dežela: Se bo letos zgodba o turističnem boomu vrnila?

Piše: Vlado Babić

Pismo iz Beograda

Balerina

Veliko mesto ima veliko malih zgodb. Pred kratkim sem slišal eno izmed njih. Njen začetek sega v vsaj zame zelo lepe čase. Takrat je mladina kdo ve katerič v zgodovini odkrila svoj nemir in upornost in naenkrat so ji meje ideologije postale preozke. Razplamteli so se študentovski nemiri in protesti, narasel je odpor proti vojni v Vietnamu. Otroci cvetja so preplavili svet. Uganili ste: to je bilo zgodovinsko leto 1968.

V samem središču pretresov, ki so takrat vznemirili Beograd, je bila tudi skupina mladih, izjemnih ljudi iz avantgardnega gledališča »Atelje 212«. Ti talentirani in navdušeni mladi gledališčniki, igralci, pevci, plesalci, balerini in balerine so ustvarili izjemno in način slavnega muzikala »Lasje«. Ta predstava je v naslednjih letih postala ena kulturnih predstav tega gledališča. Ko so vsi skupaj zapeli pesem »Dajte nam sonce, še več sonca...«, jo je bilo slišati daleč naokoli. Predstava je obšla ves svet, tako da so Beograščani morali dolgo čakati, da so prišli na vrsto.

Musikal je bil odskočna de-

ska za mnoge njegove ustvarjalce. Jezus Kristus Superstar je postal znani pevec zabavne glasbe in je osvojil mnogo nagrad na festivalih, od »Beograjske pomladi« do opatijskega. Brane Prelević – Prele pa je bolj kot kariero vžljubil kavarno, čeprav je od vseh cvetja ne duha ne sluha več, postal je agresiven in nevaren, izzivajoč mnoge kavarniške pretepe. Kljub temu so bili njegovi redki koncerti jazz ali blues glasbe prava umetniška doživetja. Z leti je njegov glas postal vse globlji in hripav. Sonja Divac pa se je povsem posvetila baletu in se je spominjamo po mnogih vlogah v Narodnem pozorišču v Beogradu.

Jezus Kristus Superstar je zdaj že nekaj let hrvaški pevec, ki je oblekel uniformo in poje domoljubne pesmi. Nekdanji prvoborec hipi revolucije Prele se je pred kratkim vrnil s fronte v Krajini, kjer je bil Arkanov prostovoljec. Zdaj se šopiri po beograjskih kavarnah, za pasom pa ima zataknjeno pištolo. Balerina Sonja Divac je že v pokoji, čeprav je še v najlepših letih.

Arkan je finansiral novo predstavo »Las« v Sava centru, ki pa je doživela samo nekaj ponovitev.

Nekega večera nedavno tega je Sonja Divac klepetala s prijateljico v bifejku »Paprika«. Njen nekdanji kolega Prele je ni niti opazil, ko se je hrupno in pijano primajala k pultu. Ko je plezal na barski stolček, ni niti opazil, da mu je pištola zdrsnila na tla. Naša balerina je stopila k njemu in mu kolikor se je dalo diskretno, dala orožje. Čez čas se je po nekaj kozarčkih prizor ponovil. Prele pa je začel balerino nadvse vulgarno psovati. Ta ga je na presenečenje vseh prisotnih in Preleta samega z vso močjo s pestjo udarila v obraz. Prele je udarec takoj vrnil in razvil se je pretep, ki se je nato preselil še na ulico. Prele se je kaj hitro pobral domov. Balerina je še dolgo kričala za njim, da je strahopetec in da naj se vrne, da bodo končali pretep.

Epilog. Zvečer je balerina odšla z možem na večerjo k družinskemu prijateljem. Resda je malo težje jedla, ker jo je bolela otekla ustnica. Ko je snela sončna očala, je razkrila tudi modrikasto oko. Kljub temu je bila zelo dobre volje in je nekajkrat ponovila celo zgodbo. Ne vemo, kakšen je bil na pogled Prele, toda ve se, da ga ves teden ni bilo iz hiše. Mogoče ste tudi vi slišali za kakšno podobno zgodbo. Priznam, da sem privikrat slišal, da je balerina pretepla oboroženega nasilneža. Mogoče je vseeno nekaj upanja za Beograd.

CENTRALIZEM
ZOPET
SLOVENIJO

Ciril Ribičič

Knjiga,
ki razkriva ozadje
ob sprejemanju
lokalne samouprave

Naročite jo pri ČZP Enotnost,
Ljubljana, Dalmatinova 4,
po telefonu (061) 321-255
ali telefaksu (061) 311-956

Nagrada GZ za uspešno gospodarjenje: ANTON RAKOVEC

ZASLUŽEN, KER TOVARNA SE STOJI

Gospodarska zbornica je nagrado za trajnejše dosežke v gospodarjenju podelila Antonu Rakovcu, glavnemu direktorju podjetja Domel – elektromotorji in gospodinski aparati d.o.o. iz Železnikov zato, ker je zaslužen za dobre poslovne rezultate in ugled podjetja doma in v svetu. Iz pogovora z Rakovcem bi lahko ugotovili, da je njegov uspeh v bistvu v tem, da je podjetje obdržal pri življenju. Seveda je za takšno preprosto ugotovitvijo veliko naporov, domiselnosti, upornosti, znanja... Anton Rakovec je posebej zanimiv še zaradi dolgega direktorskega staža. Ob izpolnjenih 56 letih življenja je glavni direktor Domela od leta 1974, prej pa je bil leto dni direktor Iskre Montaže v Idriji (to podjetje je danes uspešna Rotomatika). Še pred tem je bil nekaj let vodja konstrukcije in livarne v takratni Iskri Železniki, današnjem Domelu. Na vodstveno mesto je »skočil« naravnost s fakultete, še preden je končal študij strojništva. Na delo so ga, kot štipendista, potegnili iz Iskre Železniki, ko je tovarna leta 1968 prišla pod prisilno upravo. Torej bi v Sloveniji težko našli direktorja, ki bi bil na tem položaju dlje kot Anton Rakovec.

V razvitih državah menijo, da ljudje na takih položajih lahko dajejo od sebe najboljše le kakih 10 let. Ali je torej pri nas lažje biti direktor kot v pravem kapitalističnem svetu? Ali pa ste vi fenomen, ki je vzdržal vse te napore brez težav, ali je kaj tretjega v ozadju?

»Pred petimi leti sem se odločil, da bom odnehal kot glavni direktor. Imel sem kar vabljuje ponudbe od drugod... Vendar so se mi po glavi podile razne misli, od tega, da nisem bil več mlad, od tega, da sem okoli sebe ustvaril ekipo, s katero rad delam. Ko smo se na kolegiju pogovarjali o mojih načrtih, smo skupaj odločili, da bom še ostal. Priznam, da mi je ta želja kolegov godila. Konec koncev pa sem tu doma, na deželi pa so vse vezi med ljudmi drugačne, bolj familiarne. Z ljudmi si namreč povezan sorodstveno, prijateljsko – od mladih nog – vezi se stekajo skozi skupne interese, na prireditvah... To ima dobre in slabe strani. Vsi ukrepi v tovarni so namreč tudi vezani na te odnose.«

To je najbrže vplivalo na primer pri zmanjševanju števila zaposlenih, ki ste ga opravili v minulih letih, mar ne?

»Pred letom dni in pol smo zaključili leto dni trajajočo akcijo za optimizacijo števila zaposlenih. To smo morali storiti zaradi močne recesije na Zahodu, kamor izvažamo 90 do 95 odstotkov vseh izdelkov iz Železnikov. Skušali smo koristiti tako tovarni kot ljudem, pa smo ubrali takomenovano mehko pot: delavcem smo dopuščali leta za upokojeve ali pa jim dajali odpravnine. Vendar smo tudi tu naleteli na težave: ne-

kateri delavci bi se radi ostali, tudi potrebovali bi jih, pa jih je okolica prisilila, da so šli v pokoj. Tako smo izgubili nekaj ljudi, ki bi jih še kako potrebovali... V paketu za upokojeve sem bil tudi sam. Konec leta 1992 sem ponu-

Franc Žaberl, predsednik SKEI v Domelu: Plače za delavce niso dovolj velike, zlasti najnižje ne. Toda če hočemo, da bo firma preživela, se sploša potrpeti.

dil, da grem v pokoj s tem, da sam odkupim dve leti, tovarna pa mi dokupi pet let. Vendar je upravni odbor prav za tole mizo dejal: Ne! Tako sem že drugič pristal, da ostanem, vendar so pri tem drugi imeli možnost, da o tem odločijo.«

V vašem življenjepisu piše, da imate tehnično izobrazbo. Ve pa se, da tako velikega podjetja (1300 zaposlenih) ni mogoče voditi brez dodatnih znanj. Nam lahko poveste, ali ste opravili še kakšno dodatno šolanje, tečaje za menedžerje in podobno?

»Tečajev, po katerih sprašujete, imam kar nekaj. Opravi sem vse Iskrine tečaje in šole, imam menedžersko šolo na Brdu. Vendar se nimam za nikakršnega strokovnjaka, dam pa zelo veliko na koordinacijo med ljudmi. V Domelu je osem direktorjev področij in

Januarja so bile za las večje od povprečnih v slovenskem gospodarstvu. Pripravljamo pa se, da bi spremenili način izplačila plač. Plače bomo deloma povečali, deloma pa bodo odvisne od povečanega obsega dela. In s tem bomo, upam, ujeli pomožno kolektivno pogodbo.«

Ali vas je razpad Jugoslavije kaj prizadel pri poslih?

»Tovarna je Železnikih ne, razen tega da smo izgubili vojaški program in veliko denarja. Beograd in tovarna Djuro Djaković sta nam še zdaj dolžna... V Koroni pa so zelo trpeli, in če jim ne bi dali nadomestnega dela, bi bilo z njimi zelo hudo.«

Kam izvažate?

»V bivšo Jugoslavijo praktično ne več, na bivši Vzhod Evrope pa že 20 let na Češko in zadnji dve leti posredno v Rusijo. Sicer pa

v svetu znana in tu se veliko spremeniti ne da. Ta tovarna se nikoli ni mogla pohvaliti z velikim dobičkom. Skoraj ves dobiček smo ustvarjali na svoj račun, s pridnostjo, skromnostjo, v zadnjih letih pa tudi s preizkusnim vlaganjem v posodabljanje in razvoj tovarne. Vsako leto bi morali vložiti 5 do 7 milijonov mark v posodabljanje opreme. Do nedavna smo vlagali po pet milijonov, zadnji čas pa manj, čeprav smo bili lani kar uspešni. S plačami tudi nismo nikoli pretiravali...«

Kakšne so plače pri vas glede na kolektivno pogodbo?

»Tovarna je Železnikih ne, razen tega da smo izgubili vojaški program in veliko denarja. Beograd in tovarna Djuro Djaković sta nam še zdaj dolžna... V Koroni pa so zelo trpeli, in če jim ne bi dali nadomestnega dela, bi bilo z njimi zelo hudo.«

Ali vas je razpad Jugoslavije kaj prizadel pri poslih?

»Tovarna je Železnikih ne, razen tega da smo izgubili vojaški program in veliko denarja. Beograd in tovarna Djuro Djaković sta nam še zdaj dolžna... V Koroni pa so zelo trpeli, in če jim ne bi dali nadomestnega dela, bi bilo z njimi zelo hudo.«

Kam izvažate?

»V bivšo Jugoslavijo praktično ne več, na bivši Vzhod Evrope pa že 20 let na Češko in zadnji dve leti posredno v Rusijo. Sicer pa

Anton Rakovec: Delavci delajo noč in dan in se sprašujejo, kje je denar. Toda finančne možnosti so, kakršne so.

pomeni. Na Zahodu pač raje poslujejo z velikimi poslovnimi sistemi, ker se jim zdi posel tako bolj zavarovan. Vendar če ne delaš napak, te partnerji ne zapustijo, tudi če si sam in majhen.«

Vi ste eno redkih slovenskih podjetij, ki ima certifikat o ISO 9000 standardih. Ta vam pri sklepanju poslov veliko pomeni, mar ne?

»Ta certifikat je potreben, ni pa zadosten pogoj. Tuji partnerji ga zelo spoštujejo, toda ob prvi tvoji napaki vprašajo: imaš res ISO 9000? Ko smo ga dobili, sem ga enemu izmed partnerjev svečano pokazal. Krasno, je rekel. Ampak ravno danes sem zvedel za neko napako pri vas... In je še dodal: mi ga nimamo in jaz ga zelo spoštujem. Toda vi morate vedeti, da morate imeti profesionalen odnos do dela in izdelka... Tako me je spustil na zemljo. Je pa nedavno priznal, da gredo posli z nami zdaj bolj kot kdajkoli prej.«

Trdi se, da bodo morala tudi majhna podjetja pridobiti standard ISO 9000, če bodo hotela poslovati v Evropo. Kaj o tem menite vi, kot človek z izkušnjami s standardom ISO 9000?

»Majhno podjetje ga bo v Evropi potrebovalo bolj kot veliko. Stroški za pridobitev bodo za manjša podjetja nižji. Je pa to strahovit napor. Mi smo ga prvič

varne bodo konkurenčne samo tako, da bodo imele manjše stroške, se pravi prispevke in davke. Resda so v vsaki še notranje rezerve, vendar mora tudi okolje narediti svoje. Tisti, ki izvažamo, živimo skorajda samo od vode. Kam nas to pelje? Plače so obremenjene preko vseh meja! Ni izdelka v tej tovarni, ki bi take stroške lahko pokrili. Pri tem pa so plače v celotnem prihodku samo 17-odstotni delež. Drnovšek in nekateri ministri imajo veliko volje in želje, da bi se nekaj naredilo. Ne vem pa, zakaj ni rezultatov.

Tale tovarna ima lepe možnosti za napredek in razvoj in za 100-odstotni izvoz. Vendar samo za ceno odrekanja zaposlenih. Vsaka kalkulacija, ki jo sedaj delamo, je negativna ali pa komaj pokrije stroške. Delavci pa hočejo imeti normalne plače...«

Ali vam je, ker ste pretežni izvoznik, tečaj talarja previsok?

»Tečaj je morda malo previsok (tolarja nasproti marki denimo). Vendar je denar v bankah odločno predrag. Poglejte: veliko tovarni pri nas je slabih, nekatere pa smo slabe naredili. Nekaj pa jih je gotovo dobrih. Meni očitajo, da tovarno preveč hvalim. Hvalim pa zato, ker še vedno stoji. Toda plače so nizke. Ljudje delajo noč in dan in upravičeno sprašujejo, kje

Priročnik za vsakogar, ki ga kakorkoli zadeva privatizacija družbenega kapitala v Sloveniji

Gojko Stanič: **MOJE DELNICE**

Iz vsebine knjige:

Izbira pravnoorganizacijske oblike družbe; Lastni in tuji kapital; Delnice; Vrste delnic; Osnovni vložki in poslovni deleži; Partnerstvo – osnova modernega podjetništva; Notranji delničarji kontrolirajo družbo; Delovno razmerje in delničarstvo; Upravljanje delniške družbe; Divja privatizacija; Način zbiranja denarja za managersko-delavski odkup; Tuji lastniki slovenskih podjetij.

Cena knjige 2.500 SIT + 5-odstotni prometni davek: 2.625,00 SIT.

Naročite jo lahko tudi pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, telefaks 311-956.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) knjigo Gojka Staniča MOJE DELNICE. Naročeno mi (nam) pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

Račun bom(o) plačal(i) v zakonitem roku.

Ind. kupcem pošiljamo po povzetju.

Žig

Podpis naročnika

Domel d.o.o.: Tovarna je uspešna zaradi pridnosti in skromnosti zaposlenih.

gre glavnina izdelkov iz Železnikov po vsem svetu, največ 60 odstotkov pa kupi nemška industrija.«

Ali je taka razpršenost kupcev dobra?

»Trg diha. Enkrat globlje neke, drugič pa druge. Naš osnovni namen je, da izdelamo veliko količino izdelka, cene pa so zelo različne. Recimo: cena v Avstriji je slabša od nemške, boljše od te pa v Turčiji in Iranu. Pri tem v Turčijo prodamo pomembno količino 200000 motorjev od 1,7 milijona izdelanih.«

Ali je odcepitev od Iskre kaj vplivala na vašo poslovno uspešnost?

»Je. V dobrem pomenu. Mi smo že prej dajali kupcem motorje za prvovgradno in ti izdelki so nosili nalepnicno z Iskrinim imenom. Vendar smo s partnerji po poslovno-tehnični, strokovni plati delali povsem samostojno, Iskra Commerce je sodelovala, ker je obvladovala trgovino. Po izstopu so se zmanjšali stroški. Najbrž bi se morali raziti že prej, saj smo bili odvisni predvsem od sebe. Razšli smo se prijateljsko. V tujini zaradi tega nismo utrpeli nobene škode, le spraševali so nas, kaj to

hoteli osvojiti že leta 1988, pa smo hitro odnehal, saj večina vodstva, kaj šele kolektiva, ni razumela srži standardov ISO 9000. Ponovno smo se ga lotili leta 1991 in ga po letu in pol pridobili. Vendar ga ne bi, če ne bi toliko vložili v izobraževanja kolektiva. Problem je tu sprememba miselnosti, zato je treba v pridobitev tega certifikata vložiti tako strahotno veliko truda. Hec pa je, da ga sploh ne bi potrebovali, če bi delali, kot je treba. Ta certifikat je prisila, pa tudi navodilo vodstvu, kako naj se česa loti. Če pa bi delali dobro, bi bil certifikat nepotreben, saj imamo predpise narejene. Vendar menim, da tako prisilo še vedno potrebujemo.«

Kaže, da je tudi v svetu tako, sicer tega standarda ne bi pogruntali?

»Tako je.«

Vaša zgodba je zgodba o uspešnem podjetju, v naših razmerah dokaj redka. Kako da je za vas gospodarska politika, ki jo mnogi tako kritizirajo, dobra?

»Saj ni. Tako obremenjenega gospodarstva še ni bilo. Resda ustvarjamo državo, kar stane, toda denar pri tem trošimo zelo nekontrolirano, neracionalno. To-

je denar. Vendar, če prenehamo delati, izgubimo kupca z vsemi posledicami.«

Kar pripovedujete o plačah, napeljuje na misel, da imate s sindikatom verjetno kak dvoboj o tem vprašanju?»

»Neee, se kar lepo pomenimo. Sindikat sicer ima večje želje in delavci potrebe, toda možnosti so, kakršne so. Gremo pa zdaj v akcijo za spremembo sistema plač, kot sem že omenil. Moja želja je, da bi pritegnili mlade strokovnjake, na teh mestih imamo še nekaj praznine, vendar jih za slabe plače ne bo mogoče pritegniti. Zdag se dogaja, da dobi delavka, ki ima »pametno« normo, višjo plačo kot inženir začetnik. Sem gor za nizko plačo nihče ne bo hotel. Problem je v naslednjem: Naši ljudje se z lahkoto vozijo denimo v Škofjo Loko, kjer strokovnega kadra tudi manjka, ali v Kranj, ne boste pa sem gor dobili koga iz Ljubljane, pa čeprav tam čaka delo kakih 1000 strokovnjakov. Pri nas primer ni zdravnikov. V Ljubljani jih imate, kolikor hočete, toda nobeden ne bo hotel priti k nam. Iz ljubuzni do kraja in za slabo plačo že ne.«

Boris Rugelj

OKLEŠČEN PROGRAM JAVNIH DEL

Brezposelnost postaja v Sloveniji dolgoročnejša, čeprav se je v zadnjih nekaj mesecih celo nekoliko zmanjšala. V Sloveniji je ta hip okrog 133.000 brezposelnih, vendar stabilnejše gospodarske rasti in večjega

zaposlovanja letos še ni moč pričakovati. Zato so javna dela kot eden od ukrepov aktivne politike zaposlovanja trajnejši instrument države za blažitev socialnih posledic odkrite brezposelnosti, ocenjuje Milan Pavliha z Republiškega zavoda za zaposlovanje.

V letu 1993 je bilo potrjenih 785 programov javnih del za 5.796 udeležencev. Uresničenih je bilo 671 programov javnih del s 5.000 udeleženci. To predstavlja le 4,5 odstotka vključenih brezposelnih v javna dela in sledi evropskemu povprečju. Podatki kažejo, da so lani vsi partnerji v javnih delih izostrili kriterije glede vključevanja najbolj rizičnih ciljnih skupin brezposelnih v javna dela. Kar 80 odstotkov vključenih brezposelnih v javna dela ima čakalno dobo več kot leto dni, preden se lahko zaposli na tem področju. Prednost imajo tisti z daljšo čakalno dobo.

Ugled javnih del se je po občinah povečal, saj potekajo po vseh regijah. Javna dela so imela ne le socialne, temveč tudi ekonomske pozitivne učinke, saj so bila zanje porabljena znatno manjša sredstva, kot bi jih zahtevali redni programi za izvedbo istih del.

677 programov za 3.737 ljudi

Upravni odbor Republiškega zavoda za zaposlovanje je pred kratkim potrdil predlog programov za javna dela v Sloveniji za letošnje leto. Letošnji program javnih del je zaradi usklajevanja s finančnimi viri oklešen na 677 programov (prijavljenih 783) za 3.737 udeležencev (prijavljenih 5.258).

Največji delež med njimi predstavljajo programi za javna dela s področja komunale in socialne-

ga skrbstva. Centri za socialno delo so tako skupaj razpisali 102 programa javnih del za več kot 700 brezposelnih. Na področju komunalnih del in urejanja okolja so poleg komunalnih podjetij veliko programov razpisale tudi krajevne skupnosti, ki imajo na skrbi

urejanje okolice in vzdrževanje stavb. Zelo malo je programov s področja šolstva, turizma in kulture, čeprav se njihov delež počasi povečuje.

Največ programov za javna dela je razpisanih v območni enoti Republiškega zavoda za zaposlovanje v Ljubljani, in sicer 221, v drugih enotah je število programov precej manjše. Večinoma gre za manjše programe, slaba polovica teh – 307 – vključuje le tri brezposelne ali celo manj. Programov, ki bi vključevali 15 ali več zaposlenih, pa je v vsej Sloveniji le 39.

Med največje programe sodijo: program vzgoje in varstva otrok občine Ljubljana Center, ki vklju-

čuje 70 brezposelnih, program vzdrževalnih del na cestni infrastrukturi v občini Žalec za 44 brezposelnih, program pomoči v zbirnih centrih za začasne begunce v občini Ljubljana Center za 46 brezposelnih, program vzdrževanja javnih objektov v občini Ljubljana Vič-Rudnik za 40 brezposelnih, program gospodinske pomoči na domu v občini Maribor za 40 brezposelnih itd.

Javna dela ne posegajo v oživljanje gospodarstva niti ne rešujejo problema vseh brezposelnih. Pomagajo pa tistim brezposelnim, ki so že dlje časa brez dela, pa tudi tistim, ki so zašli v finančne stiske. M. F.

IN MI SI ZATISKAMO OČI

Tako zelo se trudim, da ne bi pisala samo o žalostnih straneh življenja ljudi, pa enostavno ne zmorem. Ti ljudje živijo med nami in jaz se ne morem obrniti stran, kot da jih ne vidim, da ne slišim njihovih pretresljivih besed. Vsak njihov vsakdan je težek in boleč. Še bolj boleče je za otroke, ki ničesar niso zakrivil, pa vendar morajo živeti v tem času, polnem krivic. Nekateri so za marsikaj prikrajšani, za marsikaj bodo posledice čutili še takrat, ko bodo odrasli. In mi si zatiskamo oči?

Otroci naj bi bili naša prihodnost, naši upi. Je sploh kje kdo, razen staršev, z lepo besedo in toplo roko, ki bi pobožala razkuštrane laske na mladih in upajočih glavah? Težko ga je najti. Vsakdo živi svoje življenje, s svojimi težavami. Kdo bi se še utegnil ozreti na sosedovega Branka, ki živi v rejniški družini in ki nikoli ne bo občutil prave materinske ljubezni? Le kdo? Kdor ga pozna, še kakšno besedo spregovori z njim, za druge je le številka. Pač eden več v tisti družini. Naj je še tako nesrečen, razen svojega srca in duše nima nikogar, niti nikoli ni imel. Pa živi, ker ga je nekoč, tam nekje, rodila ženska in ga prepustila v usodo drugim. Preživel je toliko grenkih trenutkov, toliko solz je zdrselo po njegovem licu, a mora, mora živeti. In da je žalost še večja, je v prometni nesreči ostal hrom. Danes je na vozičku. Petnajst let mu je. In kaj razmišljati, kakšna je Bran-

kova notranjost? Mislim, da bogata, takšna, kot jo zmore malokdo od nas. Njegove oči so polne upanja, čeprav nikoli več ne bo stopil na noge, nikoli več igral žoge kot drugi otroci. Boleče, boleče so že samo misli, ko se spomnim nanj. Res je, da mu tudi jaz ne morem pomagati. Toda ne morem obrniti glave, kot da ga ne vidim. Ne morem si zatiskati oči, kot da ne obstaja. In ne zmorem, da ne bi z njim spregovorila besede in hkrati občudovala to neizmerno toplino otroka, ki mu je usojeno trpeti, odkar se je rodil.

Tudi sama imam tako starega sina in na tisoče mamic. Želim le reči, da se življenje vsakega posameznika močno razlikuje od drugega. In da človeka ne smemo soditi le po videzu, izobrazbi, spoznati moramo tudi njegovo dušo, toplino, ki je pa nima vsak.

Branko jo ima, zagotovo, pa čeprav je še otrok. Starši smo vedno prezaposleni in mnogokrat vidimo le sebe, svoje obveznosti, ker je tempo življenja takšen. Kaj pa otroci? Odrasli bodo, tako ali drugače...

In takrat, ko bomo mi imeli čas, da jih »pocartljamo«, bodo že »veliki« in odšli bodo v svet po svojih poteh.

Življenje je pač takšno, da ga nikoli ne zmoremo zavrteti nazaj. Škoda, marsikaj bi lahko bilo drugače... Bređa

»TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«

Spoštovani prijatelji, lani smo v ČZP Enotnost za Vas založili zbirko romanov in avtobiografskih pričevanj znanih slovenskih in tujih piscev. Njihova umetniška dela in pričevanja Vam želimo še bolj približati z nagradno akcijo »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

Vabimo Vas, da se dosedanjim prijateljem pridružite tudi Vi z vključitvijo v klub prijateljev knjige DE.

Van se vključite tako, da do 31. marca letos naročite vse knjige ali samo posamezno iz zbirke, ki Vam jih podrobneje predstavljamo.

V aprilu 1994 bomo izmed »prijateljev knjige DE« izžrebali 27 nagrajencev.

Nagrade: 1. 200.000 SIT; 2. dve nagradi po 100.000 SIT; 3. štiri nagrade po 50.000 SIT; 4. deset letnih naročnin na knjige založbe DE v letu 1994 v vrednosti 18.000 SIT; 6. deset letnih naročnin DE v vrednosti 8.320 SIT

Seznam izžrebanih nagrajencev bomo objavili v tedniku DE 14. aprila 1994.

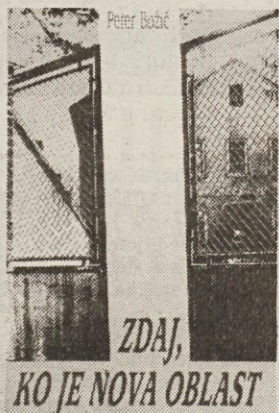
PAKET DOBRIH KNJIG, odličen tudi za darilo!

Paket sestavljajo knjige:

Peter Božič

ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST

On, Radenko Radenković, ga je povabil na hrano. Na pijačo in na hrano te Slovenci ne povabijo nikoli. On to zelo dobro ve, ker ga še noben Slovenec razen na pijačo ni nikoli kam povabil.

Cena knjige je 1.720 SIT

Da bi ga pa kdaj kak Slovenec povabil na pijačo, ne, tega pa pri Slovencih ne boš doživel nikoli. In zato ga Radenko tudi ne vabi na Cico Oriental. Radenko Radenković je bil toliko in toliko časa pri vojaških arestiranih in tam seveda sploh ni pičkl in zato Radenko nujno potrebuje Cico Oriental samo zase, za danes.

Drugič mogoče, je približ Radenko. In pri tem je ostalo in Niko je moral sam nazaj v kasarno. In ko je prišel tja, je bila ura ravno šest zjutraj in »smotra« in trubač je pravkar zaigral »mirno«, ker se je na »krugu« prikazal general, komandant brigade, in šel naprej proti svoji pisarni.

In ko je vsa brigada stala na »krugu« mirno kot pribita, je komandant brigade opazil Nika, ki se je prestopal z noge na nogo in lovil ravnotežje, pijan in izmučen od celonočne hoje.

Rudi Čačinovič

MED DVEMA CERKVAMA

Moja generacija je živela ob žerjavi in plamenih dveh svetovnih morij. Srce in možgane so nam pretresale revolucije: oktobrska iz l. 1917, različne »povojne« po 1945., zmagovite »od spodaj« ali »od zgoraj«. Dvajseto stoletje se bliža koncu. Bilo je polno svetlih upanj človeštva, bilo pa je tudi v znamenju krvavih diktatur. Bilo je stoletje Hitlerja in Stalina. Po tolikih izkušnjah bi se stoletje moralo končati brez lažnih iluzij in utopij, dokončno zavrniti vse lažne preroke, ki obljubljajo splošno srečo in zveličanje, pri tem pa hočejo osrečevati človeštvo s svojimi ideološkimi prisilnimi jopici.

Cena knjige je 1.920 SIT

Komunizem je razpadel, ker se je izrodil v nehumano, strogo disciplinirano organizacijo izoliranih vojščakov, ki niso zaupali ljudem in so jih hoteli prisilno osrečevati po svoji meri. Kljub težkim izkušnjam iz svoje preteklosti, kljub neposrednim zgovornim zmotam komunizma, skuša »stara cerkev« stopati po poti, ki ga je zrušila. Hotel je iz enega centra gospodariti nad celotno komunistično resnico. Poskusi reform so bili prepočasni in prepozni.

Knjige lahko dobite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefon 321-255, 1310-033 faks 311-956

Miroslav Jančič

GLASNIK PEKLA I. in II.

I. Umreti s Sarajevom

II. Umreti brez Sarajeva

Cena I. knjige je 1.850 SIT
Cena II. knjige je 1.700 SIT

Kadar se z njim srečam – Bog oziroma Alah vesta, kolikokrat počnem ti-sto, kar mi je bilo že od nekdaj mrzko – preštevam, koliko je okrog mene Muslimanov, koliko Hrvatov, koliko Srbov in koliko drugih, med katere spadam tudi jaz. Razmerje je približno takšno kot na republiški ravni, nekateri bi celo rekli, da je inscenirano – 40:15:30:15. Ko so Srbi iz tistega dela mesta, ki je v njihovih rokah, začeli izganjati Muslimane, in to brez prtljage, sem prestregel, kako neka muslimanska sosedna drugi pravi:

»Nič drugega ne ostane, kot da tudi mi izženemo njihove!«

Matej Bor

JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA

Avtor sporoča v čas in prostor ujetu in z njima tudi opredeljeno zgodbo prek (...) Jernovega rokopisa, v katerem pripovedovalec skuša razjasniti eno samo uganko: kdo je v ključnem trenutku povzročil smrt njegovemu prijatelju Martinu.

Cena knjige je 1.900 SIT

Jern namreč nosi breme krivde skozi povojno življenje, in da bi se očistil ali vsaj problem razjasnil, napiše zgodbo od otroškega zavedanja do razpleta, ki se konča z Martinovo smrtjo. Bistveno pa je, da je blodni Martin umrl, vrača pa se v Jernov rokopis, kot bi se njegova duša selila vanj.

Cena knjige je 1.650 SIT

Vladimir Kavčič

STE BRI DRUŽBE

Psihosocialni portreti sodobnikov

Res smo dobili svojo državo, a zdaj ne ljudstvo ne politiki ne vedo, kaj bi počeli z njo. To je posledica predhodnega neznanja, kajti te države niso izsilili amaterji, temveč diletanti, tisti, ki mislijo, da vedo in znajo, a se v resnici ne zavedajo niti meja svoje nevednosti. Vodijo jih oholost, prestiž, bolestone osebne ambicije. Več kot polovica sedanjih političnih akterjev samo nadaljuje kariero, ki jo je začela pod prejšnjim režimom, za njih je torej osebna promocija na pravem mestu. Druga polovica so razni frustrirani tipi, ki spominjajo na jecjavca, ki je hotel postati televizijski napovedovalec, zdaj pa zatrjujejo, da ni uspel, ker ni bil v partiji.

Ugodnosti, ki Vam jih pri vključitvi v klub nudimo, so: izredni popust, plačilo v treh obrokih (nakup nad 3.000 SIT) in možnost sodelovanja v naši nagradni akciji »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«. Pa še to: ČLANI KLUBA bodo imeli prihodnje leto 30% popusta pri vseh novitetah založbe – po lastni izbiri – neobvezno.

Vrednost vseh šestih knjig je 10.740 SIT, vendar vam jih nudimo za 6.950 SIT.

Če naročite pet knjig, jih prejmete za 6.200 SIT, če naročite štiri knjige, jih prejmete za 5.000 SIT, tri knjige pa za 4.000 SIT.

Pri naročilu dveh knjig prejmete knjigo Jožeta Smoleta: PRED USODNIMI ODLOČITVAMI brezplačno!

NAROČILNICA – Pri ČZP Enotnost nepreklicno naročamo

_____ izvod(ov) knjige **ZDAJ, KO JE NOVA OBLAST**
_____ izvod(ov) knjige **MED DVEMA CERKVAMA**
_____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA I.**

_____ izvod(ov) knjige **GLASNIK PEKLA II.**
_____ izvod(ov) knjige **JERNOV ROKOPIS ALI MARTINOVA SENCA**
_____ izvod(ov) knjige **STE BRI DRUŽBE**

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bom(o) plačal(i) v enkratnem znesku v zakonitem roku (velja za DO)
2. Račun bom(o) plačal(i) v treh obrokih
3. Knjige mi pošljite po povzetju
4. EMSO za ind. naročnike in telefon, če ga imate

Stroški dobave in 5-odstotni davek so vključeni v ceno.

Vse naročilnice, ki nam jih boste poslali do tega dne, bodo vključene v žrebanje in uvrščene v klub »TISOČ NOVIH PRIJATELJEV KNJIGE DE«.

BREZ SAPE PROTI BIROKRATOM

»Takojsnje zdravljenje v Strunjanu.« Tako je med drugim zapisano na zadnjem zdravstvenem izvidu 39-letne Darje Umek, nekdanje strojepiske na železnici v Ljubljani, doma iz Litije, Prvomajska 4. Darja je še mlada, z dvema otrokoma, vendar je že invalidka, saj boleha za eno najhujših oblik bronhialne astme. Nujno bi morala zamenjati podnebje.

V strunjanskem zdravilišču pa je bilo v marcu vse zasedeno, tako da bo morala čakati na april. Zdaj si pomaga z injekcijami. Tudi po pet in več si jih mora vsak dan zabosti, da se ne zaduši. Poleg tega si pomaga še s kopico tablet, inhalator pa ima ves čas pri roki, za vsak primer. Ko ne more več, mora v bolnišnico na kisik.

Za kisikovo bombo ni denarja

Zato bi morala nujno imeti pri roki tudi manjšo prenosno kisikovo plinsko bombo, saj bi si z njo lahko občutno olajšala dihanje. Vendar si je ne more kupiti. Preprosto zato, ker stane 800 mark. Ker pa na izvidu tudi piše, da gre v njenem primeru za poklicno bolezen, ji zdravstvo te bombe noče plačati, podjetje oziroma železnica, kjer je bila poprej zaposlena, pa tudi ne. Njena invalidska pokojnina je zelo borna, nekaj nad 30 tisočakov prejema in z različnimi dodatki vred približno še enkrat več, vendar je vse to za vsakdanje potrebe tričlanske družine premalo.

Slika: Sašo Bernardi

Sama si v Avstriji kupuje tudi injekcije briconila; po 40 do 50 injekcij na mesec, pet injekcij pa stane 63 šilingov. Že to je zanjo velik strošek. Ker nima doma kisikove bombe, mora hoditi kar naprej na kisik v bolnišnico. To pa je zanjo strahovit napor, saj stanuje v četrtem nadstropju in z veliko muko hodi po stopnicah.

Vložila je prošnjo tudi na socialno službo v občini za so-

cialno pomoč, vendar pa so ji letos januarja odgovorili, da je za 800 tolarjev presešla cenzus, tako da ne more ničesar dobiti. Prodala je svoj avto, katrc, da bi lahko preživeli. V oporo sta ji mama in starejša hčerka, kajti njena bolezen je takšne narave, da ne sme biti nikoli sama. Najhuje je ponoči, ko ne more dihati, ko se duši in premetava kot riba na suhem.

Pogovarjava se v Litiji,

v njenem stanovanju v četrtem nadstropju. Najprej sploh ni mogla spraviti iz sebe niti besede. Nenehoma je lovila sapo, pokašljevala, si polagala roke na usta, si pomagala z inhalatorjem. Ker pa je bilo vse skupaj brez učinka, saj ni mogla normalno dihati, kaj šele spregovoriti, je od nekega potegnila injekcijo in si jo zabodla v stegno. Čez čas je le prišla k sebi. »Saj to ni tako hudo, to je njeno normalno stanje,« je pomirjujoče rekla njena mama, ki je prisledla zraven.

Pripravila je kopico papirjev o njeni bolezni, zdravstvenih izvidov, prošenj za odškodnino na delovnem mestu. Vse dozdaj ni dobila ničesar. Le papirji se kopičijo kar naprej...

Usodni požar v službi

Darja Umek je invalidska upokojenka, z bolniškimi vred pa dejansko že šest let več ne dela. Ko je bila mlada, je hodila v hribe. »Vse do leta 1982 sem redno hodila v gore, zdaj pa še po stopnicah v četrto nadstropje ne morem. Vsakih nekaj stopnic moram počivati in jemati zdravila,« je povedala. V rokah je ponosno vtrela sliko, ko je bila z znanci na

Triglavu, v knjižici pa ima žig planinske kočice.

Njena tragedija se je začela nekaj mesecev pozneje, ko je v službi na Železnici v Ljubljani, kjer je bila zaposlena, gorelo. Plini, ki so se pri tem sproščali, so povzročili izrazito razdraženost dihalnih poti. Od takrat naprej se je njena bolezen samo še stopnjevala.

kričec primer

Pozneje jo je zdravnik večkrat testiral na različne alergene. Ugotovili so, da je še posebej alergična na črni indigo, s katerim je imela vsak dan opravka na svojem delovnem mestu. Pozneje je sicer delovno mesto zamenjala, a še naprej je imela opravka z indigo papirjem. Njena astma je čedalje bolj napredovala in se razvila v hudo poklicno bolezen. Vsako leto je po 6 mesecev v bolnišnici na Golniku ali v Ljubljani, enkrat se je že skoraj

zadušila, zadnji hip so jo rešili.

Ne bomo opisovali vseh njenih poti, ki jih je z veliko muko prehodila, ko si je prizadevala dobiti odškodnino za nastalo poklicno bolezen. To bolezen je potrdila tudi zdravstvena komisija. Dejstvo pa je, da je sodišče združenega dela leta 1991 zavrnilo njen zahtevek za odškodnino, ki bi jo morala plačati železnica v Ljubljani. Med drugim je sodišče navedlo, da do njene preobčutljivosti na nekatere snovi ni prišlo zaradi dela, ki ga je opravljala, ampak zaradi njenih osebnih lastnosti...

S pomočjo pravne službe Svobodnih sindikatov v Ljubljani je Darja Umek zdaj sicer sprožila obnovo postopka, pri čemer je pridobila tudi strokovno mnenje priznane zdravnice. A kot nam je povedal odvetnik, ni veliko možnosti za uspeh, saj na sodišču obravnavajo nastanek bolezni kot teoretično možnost, kot hipotezo, ne pa kot posledico požara in alergije na indigo papir.

Kakorkoli že, sodni mlini meljejo počasi in po svoje, pri tem pa se ne zmenijo za strahotno osebno stisko še ne štiri desetletne ženske, ki ne more dihati. In nikogar ni, ki bi ji pomagal – vsaj pri tem, da bi si nabavila prenosno kisikovo bombo. Morda je 800 mark za koga malo – a za tistega, ki jih nima, je zelo veliko. Bo Darja Umek ostala brez sape v svojem boju z birokrati?

Marija Frančeskin

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Anonimni alkoholiki

So še drugi načini zdravljenja

Leta 1935 so začeli delovati ANONIMNI ALKOHOLIKI (kratica AA). Začelo se je tako, da se je bančni uradnik Bill A. iz New Yorka nekaj mesecev sam trezen bojeval s hrepenenjem po alkoholu in ugotovil, da potrebuje sotrpina, ki je bil tudi odvisen od alkohola, s katerim bi se lahko bojeval in dosegel treznost in neodvisnost od alkohola. Trdil je, da on potrebuje sočloveka, kot sočlovek potrebuje njega. Našel je zdravnika dr. Boba S. iz Acrona. In ustanovila sta združenje ANONIMNIH ALKOHOLIKOV, ki v svojih odnosih z javnostjo zasledujejo en sam cilj.

Pomagati alkoholiku, ki še trpi.

Anonimni alkoholiki so moški in ženske, ki so spoznali in si priznali, da je postal alkohol zanje problem. Širok po svetu skupaj tvorijo skupnost, v kateri drug drugemu pomagajo ostati trezni. Pri AA je dobrodošel vsakdo, ki ima iskreno željo, da bi prenehal piti.

Njihov program za ozdravitev obsega 12 korakov:

- Sprejemamo dejstvo, da smo pred alkoholom nemočni in da nismo mogli več sami usmerjati svojega življenja.
- Prišli smo do prepričanja, da nam lahko zdravje vrne le sila, ki je močnejša od nas.
- Odločeni smo, da svojo voljo in svoje življenje zaupamo božji moči – kakor jo pač razumemo.
- Pogumno smo se lotili temeljite inventure svoje notranjosti.
- Odkrito smo izpovedali svoje zablode Bogu, sebi in nekemu človeku.
- Brez zadržkov smo Bogu predali svoje značajske napake, da jih odpravi.
- Ponižno smo ga prosili, naj nas reši pomanjkljivosti.
- Napravili smo si seznam ljudi, ki smo jih oškodovali in prizadeli, voljni, da to pri vseh popravimo.
- Pri teh ljudeh smo, kjerkoli je bilo mogoče, vse spet popravili, razen kadar bi s tem kogarkoli znova prizadeli.
- Nadaljevali smo inventuro pri sebi in takoj priznali, če nismo imeli prav.
- Z molitvijo in poglobljanjem vase smo iskali zavestno povezavo z Bogom – kakor ga pač razumemo; prosili smo ga le, da bi spoznali njegovo voljo in imeli moč, da jo izvršujemo.
- Ko smo doživeli po teh korakih duhovno preureditev, skušamo to sporočilo posredovati alkoholikom in svoje vsakodnevno življenje urejati po teh načelih.

Anonimnih alkoholikov položaj v javnem življenju ne zanima. Nago-varjajo se samo z imeni, brez priimkov. Vsi alkoholiki so v svoji bolezni enaki. V skupini je pomembno, kaj in ne kdo kaj reče.

Zanimiva je tudi ugotovitev, da se ne povezujejo z nobenimi institucijami ne z osebami, niti ne polemizirajo o nobenih javnih zadevah. Ravno tako anonimni alkoholiki nikoli ne postavljajo posameznih oseb ali osebnosti, ki živijo po njihovem programu, v ospredje.

Tako sedaj razumem izredno zanimiv in lep prispevek koprskate televizije, ki je lani novembra v svoji oddaji o alkoholizmu prikazala tudi dejavnost anonimnih alkoholikov. Vendar sogovornice nismo videli. Videli smo samo hrbet ženske, ki je govorila o svojih izkušnjah v združenju anonimnih alkoholikov. Nismo videli njenega obraza. Nismo zvedeli njenega priimka. Povedala je le svoje ime. Strogo se je držala pravil anonimnih alkoholikov.

»MENI ŽE NE ZAMAKA...«

Kot vemo, je privatizacija družbenih stanovanj veliko ljudem omogočila, da so za malo denarja postali lastniki stanovanj, a zdaj, ko se je rok za lastninjenje iztekel, je pred njimi vprašanje, kako odkupljena stanovanja upravljati in vzdrževati.

Skupne vreče (denarja), iz katere bi, tako kot v času socializma, jemali za vzdrževanje stanovanjskih stavb, ni več; vse breme stroškov je zdaj na plečih novih lastnikov, ki morajo – ob bistveno manjši kupni moči, kot je bila nekdanje – poravnati obrtnikom visoke račune.

Zgodb novih lastnikov stanovanj je veliko in razburljive so.

Ko je, na primer, eden takšnih v večstanovanjski stavbi poslal »k vragu« dimnik, je v svoji nemoči brezposeln, brez denarja in sprt z vsemi stanovalci, začel pritiskati na kljuke raznih ustanov in prositi: »Popravite mi dimnik!« Le malo je verjetno, da ga bo kdo uslišal; to je že spoznal. In kaj storiti v primeru, če začne puščati streha na večnadstropnem stanovanjskem bloku? Tisti, ki imajo stanovanja v spodnjih nadstropjih, o pravilu pogosto neradi slišijo in poudarjajo: »Nam nič ne zamaka.« Res je, streha zamaka le zgornjemu, to pa odlaga popravilo, povzroča še večjo škodo in pogloblja nezaupanje med stanovalci. Podobno je tedaj, če odpove dvigalo. Lastniki stanovanj vse tja do tretjega nadstropja niso posebej navdušeni nad tem, da bi prispevali denar še za njegovo popravilo, ko pa vendar lahko shajajo tudi brez njega.

Nekaj trpkih izkušenj so si pri »novopečnih« lastnikih, zlasti revnih, nabrali tudi že upravniki stanovanj.

Kot vemo, so stanovanja kupili tudi občani z zelo skromnimi zaslužki. Ker komaj odplačujejo posojila, ki so jih najeli za odkup stanovanja, ne morejo prispevati denarja še za večja vzdrževalna dela. Zato upravniku pogosto priporočajo zelo preprosto rešitev: dela naj opravi, denar pa iztoži. In če so nekateri celo

menili, da jim po odkupu stanovanj ne bo treba plačevati niti stroškov »obratovanja hiše«, je to samo dokaz več, da še kako drži tista o skrbnih in malomarnih lastnikih. Novi lastniki stanovanj tudi zahte-

vajo od nekdanjih upravljalcev, naj najprej odpravijo vse pomanjkljivosti, napake in nerešene reklamacije, šele potem da se bodo pripravljene pogovarjati o upravljanju in upravniku. V nekaterih blokih

Takšni pa so stanovanjski »certifikati« novopečnih lastnikov stanovanj:

Pregled obveznosti za 2/94

Ogrevanje	63.23	M-2neto	99.27	6.277.00
Hladna voda	1.00	št. oseb	1315.62	1.316.00
Smeti	1.00	št. oseb	121.50	121.00
Stroški upravljanja	66.57	M2-bto	8.72	581.00
Materialni stroški upravljanja		enota	80.00	80.00
Kabelska TV		znesek		245.00
Topla voda/števce	7.00	števce	156.00	1.092.00
Mala popravila		s. del-vred		1.241.00
Čiščenje	1.00	št. oseb	111.56	112.00
Hišnik		s. del-vred		633.00
Honorar predsednika		s. del-vred		168.00
SKUPAJ				11.866.00

BEDA V SLIKI

Čakalnica pred božjimi vrati.

Slika: Sašo Bernardi

Pogovor s Pavletom Čelikom, ki je izdal novo knjigo o policiji

Če preveč misliš, jim gre v nos

Povod za pogovor s Pavletom Čelikom je bila seveda njegova najnovejša knjiga »Policija, demonstracije, oblast« s podnaslovom Ljubljanski nemiri v zadnjih treh desetletjih. Knjiga je ravnokar izšla pri naši založbi, za pogovor z avtorjem pa so bili kakor nalašč tudi aktualni dogodki v minulem tednu. Pavle Čelik je človek, ki je celotno delovno dobo prebil v organih za notranje zadeve, ki ima magisterij iz sociologije in ki je vedno razmišljal o vlogi represivnih organov v družbi, služba v policiji pa je bila hkrati njegov najpomembnejši konjiček.

Za začetek smo ga vprašali, kakšen je bil odziv njegovih nadrejenih na njegovo publicistično delo.

– No, moja prva knjiga je bila zgodovina milice po letu 1945. Glede na temo ni moglo biti sporov, knjigo so tudi odkupili za knjižnice organov za notranje zadeve. S knjigo »Iz-za barikad« pa je bilo že drugače. Nekatere stvari sta mi minister in njegov namestnik zamerila, šle so jim v nos. Čeprav mi je minister Bavčar

odobril uporabo dokumentov, ki sem jih uporabil, jima ni bilo všeč, da sem se javno spraševal o nekaterih stvareh – na primer, ali je minister lahko šef stranke, pa nakazal določene sporazume v zvezi s skupinami za operativni nadzor v prostoru, ali pa obsojil srečanja starešin v prostorih republiške skupščine.

– Kaj pa zadnja knjiga? Tiisti, ki jih najbolj zanima, so jo lahko že prebrali. Je že kaj odmevov?

– Najbrž je še prekmalu za reakcije. Domnevam, da bi se lahko nelagodno počutila oba ministra za notranje zadeve, pa namestnik Brvar.

– Vendar je knjiga bolj kronika, na predstavitvi smo slišali pohvalo, ker ne dajete vrednostnih sodb.

– Res je, gre za kroniko dogodkov in prav bežal sem od komentarjev. Ti takoj pome-nijo politiko. Sam sem ponudil enega možnih pogledov na dogodke, bralec pa naj se opredeli, lahko se tudi ne bo strinjal. Jaz sem le navedel dejstva o protestih na ulicah, to lahko štejemo kot dokument časa.

– Rekli bi, da najbrž ni enostavno, če se mora človek zavestno odreči svojih stališč.

– Včasih mi je to uspevalo mnogo lažje, na ministrstvu pa

sem dokončno spoznal, da moraš pozabiti svojo pamet in stališče. Ne zaradi objektivnosti, ampak moraš sprejeti drugo – ministrovo, to pa je nujno politično. Lahko razumem, da tako mora biti, toda moje vest pa se s tem ne sklada.

– Pa ste doživeli, da bi vam odsvetovali javno spregovoriti o tem?

– No, slišal sem, da sem preveč odkrit in da to ni dobro, da nisem sposoben videti celote problemov, da zastonj samo interese uniformirane policije. Pa so nekaterim šli moji nastopi le na živce, tudi ljubosumje je bilo zraven,

dovine policije. Čudim se, da na ministrstvu ni pametnega človeka, ki bi povabil nekaj upokojencev, jim zagotovil sobo in vozilo ter jih poslal proučevati zgodovino policije. Ta se namreč ni začela 26. 1. 1993, marveč že leta 1948, pa očitno ni interesa, da bi to proučevali.

– Znano je vaše zavzemanje za čim višjo izobraženost policistov, za strokovnost, ki naj nevtralizira političnost, konec koncev ste bili tudi ravnatelj kadetske šole.

– Zadnja leta zaznavamo močne težnje po ukinitvi kadetske šole, za kar navajajo finančne in pedagoške razloge. Mislim, da je dilema drugačna; gre za spopad med dvema zamislama – po eni bi imeli široko izobražene policiste (policist na ulici bi lahko v kratkem imel višjo izobrazbo) in po drugi ozko usmerjenega policista, ki zna vihteti

moje domneve, da bi ti fantje potrebovali za svoje urjenje in delo civilizirano okolje, tako pa so odmaknjeni na Kočevsko, ko pa pridejo med ljudi, velikokrat podivjajo in se ne znajo obnašati.

– Vendar so morisovcem nenehno in hote pripisovali nekakšen elitni status, imeli so posebne uniforme, zanje so veljala drugačna pravila.

– To je lahko nevarno. Občan je, ko jih sreča, v negotovosti, s kom ima opravka. Gre za pilote, šoferje ali kaj drugega? Po njihovi uniformi bi moralo biti jasno videti, da so vojaki, tako pa imajo celo službene legitimacije drugačne.

– V sporni akciji so imeli celo krinke?

– Uporaba krinke se je sicer začela pri policiji, vendar za to ni nobene zakonite osnove. Mislim, da krinka celo

Boj se marčevih id

Nekako zoprno mi je posegati s kulturniške strani v politiko, pa to moram, ker so z najnovejšo izjavo vanjo posegli tudi kulturniki.

Najprej se jih je tokrat podpisalo 83 in se poimenovalo za kulturnike in razumnike, potem pa so tudi pred zbrano množico na Trgu republike brali svoj najnovejši umotvor, tokrat previdno zaviti v kulturniške vode. Med drugim so govorili o ogroženi pomladi in ogroženem slovenskem jeziku. Imajo svoj prav.

V ponedeljek je bila z vremensko napovedjo napovedana slana in ohladitev, izredna parlamentarna seja pa tudi ni otoplila okolja. Tisto najbolj zanimivo je, kako se vidi, kam je tudi kulturnike in med njimi mnogo uglednih imen pripeljala slovenska socialna demokracija obrambnega značaja, po potrebi uniformirana in maskirana.

Erich Maria Remarque je napisal prijazno knjigo Trije tovariši. Tam je moč na literarnen način spoznati, kako nastaja ulično nasilje odredov SA in tam je moč spoznati: kje, kdaj, kako, čemu in zakaj se je treba upreti takšnemu početju.

Najprej gre za iracionalnost v človeku in po tej plati seganje v njegova čustva in podzavest, potem za vzbujanje občutka ogroženosti, nato za določitev sovražnika, najprej znotraj in potem zunaj, na koncu za svetost domovine in njene pravilno določene ozemeljske meje oziroma njen življenjski prostor.

Na začetku tega stoletja se je edino srbska socialna demokracija v parlamentu uprla vojni, ki je bila naperjena zoper Srbijo, ker je sledila skupno dogovorjenemu mnenju, da ne gre delavstva potiskati v klavniko vojne. Drugod v Evropi tega niso zmogli.

Ta marčevski ponedeljek je Slovence razdelil predvsem na tiste »domoljubne« in tiste, ki v imenu domoljubja hočemo imeti vojsko v vojašnicah in v imenu civilne države mir civilistov pred vojaškimi osebnostmi, še posebej pred specialci. In če že mora pokati, naj poka za veliko noč, ki je pred nami!

Čemu je treba slovenskim razumnikom tako prisegati na uniformo, mi zares ni jasno. Toda zapisano ostane in v nečem imajo prav. Slovenska pomlad in njene pridobitve so že dolgo ogrožene s populizmom in korporativizmom, ki nastajata, in morda je prišel čas, ko lahko mirno in civilizirano zapišemo: Bog ne daj, da bi še kdaj kak predsednik stranke bil obrambni ali notranji minister. Prehudo je to; najprej je njegova lastna stranka njegov prvi ujetnik, če mu ne sledi, pa sovražnik.

Zato se pridružujem skrbi za slovenski jezik in slovenstvo, sem pa zoper to, da bi Slovence uniformirali, potem pa jim pove-ljevali. Razumniški in kulturniški podpisniki in polaganci besednih rožic na oltar Janeza Nazionala pa imajo še možnost sprevideti, da se je s parlamentarno demokracijo močno spremenil tudi značaj civilne iniciative. (Tudi ti, Brutus!) Milan Bratec

ker nisem ostal za razliko od drugih anonimen.

– Je bila vaša kritiška dejavnost – slišali smo, da ste poleg več sto člankov objavili tudi 130 knjižnih ocen na radiu – terapevtska?

– Ne, s tem sem začel že kot študent in potem sem s soglasjem predstojnikov to nadaljeval. Šlo mi je za to, da ohranim stik s svojo stroko, zato sem ocenjeval knjige s področja družboslovja – zgodovine, sociologije, psihologije. Temu se nameravam posvečati tudi naprej, vendar to ni moj poglavitni konjiček, temu ne bom namenil vseh moči.

– Pač pa...?

– Najbrž proučevanju zgo-

gumijevko in dela tako, kot mu šefi naročijo.

– Po strokovni plati je najbrž mogoče oceniti tudi zadnje dogodke v Depali vasi?

– Šlo je za očitno prekoračitev pooblastil vojaških organov. Prekoračitev pooblastil je mogoče gledati z dveh plati. Ena možnost je, da se represivni organ poda na področje, ki mu ga zakon ne opredeljuje, zanj ni pristojen, drug vidik pa je, ko sicer imaš zakonsko osnovo za ukrepanje, pa prekoračiš pooblastila s tem, da si pregrob. V tem incidentu je šlo za oboje, za poseg na tujem področju in za grobo ravnanje. Šlo je za banditizem, kot bi ga naredili cestni razbojniki. Dejanje dokazuje točnost

omogoča hude zlorabe, treba jo je prepovedati, javna oseba se nikakor ne more legitimirati s krinko. Je pa res, da so bili ti fantje vzgajani vseskozi, kot da so nekaj posebnega.

– In kako bi vi razpletli zadevo?

– Krivda je v obeh ministrih, pa tudi predsednik vlade je vedel za kršitve in jih je predolgo toleriral. Osnovno zdravilo pa bi bilo, da se vse represivne službe popolnoma depolitizirajo. Pri delovanju ne bi smele izražati nikakršnih strankarskih interesov. Sem pa pesimist, dokler so ministri strankarski funkcionarji in jih obdajajo ljudje, ki so tudi strankarsko opredeljeni. Igor Žitnik

Cvetko Zagorski: Posestnica I.

Iz daljše knjige zgodb Cvetka Zagorskega z naslovom Podobe časa objavljamo prvo od dveh najznačilnejših. To je zgodba z naslovom Posestnica I. Pisatelj je zgodbe napisal v različnih letih, vse pa imajo korenine v prelomnih časih pred drugo svetovno vojno, med njo in po njej. Mnoge moralne dileme ostajajo ne glede na čas enake, nekatere pa se nam glede na čas in zorni kot relativizirajo. Vsekakor delo zanimivo prikazuje razmere, ki so za nekatere tuje in odmaknjene, vendar tudi danes aktualne.

Majava dolenjska železnica s svojimi lesenimi, še predvojnimi starojugoslovanskimi vozovi je pripeljala potopnika jeseni leta 1946, dobro leto po drugi svetovni vojni, do majhne železniške postaje. Za postajo je stalo nekaj enonadstropnih hiš, ki jim je lahko na pročeljih komaj še razbrl, da je bila v eni gostilna s prenočišči in v drugi trgovina z mešanim blagom. Za njima se je razprostiralo pritičilo, dolgo leseno poslopje, na katerem je pisalo: Trgovina s poljskimi pridelki in lesom na veliko. Tudi ta napis je bil še komaj berljiv, prekrival ga je napis novejšega datuma: ZADRUŽNI DOM.

Od postaje proti jugu se je vlekel rahlo valovit svet travnikov in njiv, med katerimi je v negloboki strugi žuborel potok. Zgrbljene stare vrbe, ki so se sklanjale nadenj, bi popotnika rade prepričale o nespremenljivosti te lepe, otožne, vase zamišljene pokrajine.

Potok je tekkel v majhnih ovinkih in vzporedno z njim z gruščem posuta luknjava cesta, toliko široka, da se je lahko srečevalo dvoje voz. Nad cesto je bilo v neenakih razdaljah raztresenih nekaj domačij, dokler ni prišel popotnik v pol ure do mlina, ki je že odmil, kar je imel odmeti. Za slab lučaj kamna višje od ceste se je razgledovala po dolini napol skrita med smrekami dvonadstropna vila z lesenim, visokim stropcem in z balkonom v prvem nadstropju. K vili je vodila navkreber pot, dovolj široka za koleselj. Komaj je bilo še videti, da je bila nekoč posuta z belim peskom, s cvetnimi gredami ob roboh. Na vrhu poti so bila visoka, iz železnih palic skovana vrata, ki nekdanj najbrž niso dovolila vstopati komurkoli in kdajkoli, zdaj pa so bila na stečaj odprta, zagozdena v naneseano blato in pesek, zarjavela in brez kljuke.

Na balkonu, na stolu z visoko izrezljanim naslonom je sedela suhljata ženska srednjih let. Izpod pisane rute, zvezane pod brado, so ji lezli neurejeni rdečkasti lasje. Razvlečena, odprta črna jopa je odkrivala nežno belino dojke, ki jo je slastno sesal dojenček v njenem naročju. Po gredah so se podili bosi otroci, v srajčkah komaj čez popek. Prav tako prosto se je pasla pod hišo krava s teletom.

Popotnik je povprašal starko, ki je prihajala po poti gor od mlina, kdo je gospodar te hiše. Le-ta si je najprej popravila ruto, ki ji je lezla čez obraz, potem ga nezaupljivo pogledala in zategnila:

»A gospodar? Ni gospodarja, zadržno je.«

Ker je bil popotnik radoveden, je povprašal, kdo je bil prej gospodar te lepe vile. Ženska se je zamislila, kakor da si mora priklicati v spomin.

»Poprej? Ja, poprej je bilo gospenje.«

Izza hiše se je prikazala sivkasta, mlahava kobila, vprežena v majav koleselj. Žival je držal za uzdo visok, tršat in gologlav možki z zavihanimi črnimi brki in zmrušenih, gostih črnih las. Ustavil se je in nezaupno, mrko poškilil proti popotniku.

»Kaj pa spet blebečete, mati?« se je obregnil ob starko. Zavihtel se je na voz in podržal vajeti. »Ali koga iščete, tovariš?« je vprašal zravnano in se zagledal z drobnimi, vodeno sivimi očmi v popotnika. »Predsednik zadruga sem in če bi kaj radi...«

»Nič, nič, samo mimo sem šel in me je zanimalo.« Predsednik ga je sumno pogledal, se zravnal in pognal.

»Če bi kdo povprašal po meni, povej, da sem šel na okra-a-aj!« je zategnil proti ženski na balkonu.

1

Zgodnjepomladnega večera, pred letom dni, so se hrupno odprla vrata zadržnega doma. Hkrati s snopom svetlobe je planila na cesto ženska srednjih let, se za hip ustavila, kakor da se ne znajde v mraku, potem pa se jadrno za nekaj odločila in po gramozu so zahreščali njeni odločni koraki. V ušesih so ji še zvenele hripave, žugajoče besede:

»Razkrinkali bomo in očistili našo ljudsko državo vse te gadje zalege, kulakov in kapitalistov. Naša nova ljudska oblast...«

Jernej torej! Njen nekdanji pastir, potlej hlapec, zadnjega pol leta partizan, zdaj predsednik zadruga, prav ta jo je nagnal s sestanka. Prav tisti Jernej, ki ni znal ne brati ne pisati, ko ga je vzela mlečnozobega k sebi iz bajte, kjer niso imeli ne kaj za pod zob, ne kaj za čez rit! Prav ta Jernej zdaj pridiga, kakor da je z veliko žlico zajel vso modrost zgodovine, vodi sestanke, odloča o davkih in dajatvah, deli karte, loči ljudi na »naše« in »reakcijo« ter v domačo govorico meša nove, tuje besede, ki jih še sam ne razume.

Onkraj česte je zavila za dvonadstropno hišo, kjer je bila nekdanj trgovina, na močno razsvetljeno dvorišče. Od drugih dveh strani sta ga zapirala široko gospodarsko poslopje in hlev. V senci pod lipo sredi dvorišča je stal zapravljenček z vpreženo kobilo. Žival je začutila gospodarico in zahrzala.

V veži se je prikazala iz kuhinje majhna, debelušna ženska petdesetih let.

»Ste končali?« je zaskrbljeno vprašala vstopivšo.

Ta je stopila mimo gospodinje v prostorno kuhinjo (velik štedilnik, dolga miza kakor v velikih gospodinjstvih), sprva ni zinila nobene, potem pa je bruhnilo iz nje:

»Končali! Končali!«

Sestra jo je zaskrbljeno gledala. Poznala je sestrino naravo, bolj moško kakor žensko, odločno, kljubovalno, vendar je take še ni videla. Visoka, zravnana je stala sredi kuhinje, rjave oči so se ji stekleno bleščale, v obraz je bila čez mero rdeča, močna spodnja čeljust z brčicami na zgornji ustnici ji je drgetala. To je sestro presunilo, zakaj navajena je bila, da so se te ustnice kvečjemu stiskale v užaljenosti ali jezi. Zdelo se ji je, da so se sestro naježile rjave brčice nad

zgornjo ustnico. Zaradi njih in moškega obnašanja so jo imeli na vasi za možačo.

»Kaj se je zgodilo, za božjo voljo?« je vprašala sestra v skrbeh.

Prišli se je gorje vzdignilo v grlo. Ni preceje odgovorila. Napol se je zasukala, da ji sestra ni videla obraz, zamahnila z rokami in se sesedla na stol ob mizi.

»Povej vendar!«

Možača je še malo pomolčala, potem pa odrezala: »Izigrali so me! Povabili, da bi me razkrinkali!«

Ni strpela, vstala je in stopila po kuhinji.

»O jaz prismođa neumna! Pa sem se bila pripravljena pogajati, hotela biti lojalna!«

Toliko ji je odleglo, da se ji je razvezal jezik. »Pa si lahko predstavljáš, koga so dobili za pričo proti meni? Matijčetočeva, tega siromaka! Kar tresel se je, sirota, ko je pričal. Jernej mu je moral besedo za besedo vleči iz ust. Kako sem poslušala tuje radijske postaje in prisluškovala, če že ne poka sem od meje. Pa da sem ga izkoriščala in mi je moral petkrat vse oslušiti. In da tisto, kar je dobil od agrarne, še zmeraj uživam jaz, on pa da le gara... Tega pa ni povedal, kolikokrat bi bili njegovi pamzi lačni, če jim jaz ne bi dala kruha, kolikokrat sem mu posojala vole, plug, brano. Za zahvalo pa – izkoriščevalka, reakcija!«

Zadnje besede je skoraj zakričala, obraz se ji je spaciil od zadrževanega srda, pa se je obvladala in utišala glas: »Reakcija! Ja, sem reakcija in še hujša bom! Prišla bo ura... prišla!«

Stisnila je ustnice in priprla oči. Sestri se je zazdelo strašno. Pogledala je proti oknu, bala se je, če kdo ne prisluškuje.

»Poznala sem jih, ampak še premalo. Človek se pač oprijemlje slamice,« je govorila. »Zakaj pa vas ni na noben sestanek, tovarišica,« je oponašala Jernejev glas. »Na sestanek pridite, pokažite malo dobre volje, saj ljudska oblast vas ne bo požrla. Medtem je vse lepo pripravil. Saj se mi je zdel Matijčec že nekaj dni čuden. Sinoči je prišel še bolj plašen in ponižen kakor druge krat, toliko da se ni priplazil, ni mi pogledal v oči in nekaj je momljal, da so pač taki časi, da on ni nič kriv.«

(Dalje prihodnjič)

Z MEDVEDOM V EVROPO

To je bil moto novinarske konference, ki jo je te dni sklical Lovski zveza Slovenije. Na njej so razgrnili raziskovalni projekt »Ekologija in varstvo rjavega medveda v Sloveniji«, katerega izsledki bodo naravovarstvenikom in lovcom služili za oblikovanje strategije dolgoročne ohranitve te živalske vrste pri nas. Pomembna sestavina naloge je tudi proučevanje povezave našega medveda z manjšimi populacijami v Alpah, pri čemer sodelujejo tudi raziskovalci iz Avstrije, Italije in drugih dežel.

Med sponzorji raziskovalne naloge je tudi Revoz iz Novega mesta. Trenutek, ko generalni direktor novomeške tovarne Coursat izroča predsedniku LZS Avberšku ključke podarjenega R4.

Te dni je opozicija (SLS, SDSS in Samostojna poslanska skupina) vložila interpelacijo o delu in odgovornosti ministra za finance mag. Mitja Gasparija. Skupino poslancev zanima, na kakšni pravni podlagi je Gaspari odobril garancijo Republike Slovenije v višini 112 milijonov tolarjev zasebnemu podjetju Optimizem Postojna, čeprav je vedel za nepravilnosti v poslovanju tega podjetja in njegovo visoko zadolženost. Gre torej za nadaljevanje žolčnega pogo- vora o javnem dolgu, ki ga je vmes zasenčila razrešitev obrambnega ministra, in ki bi v nadaljevanju še utegnili imati ministrske stolčke.

Spomnimo se: minister Gaspari je (po naši sodbi) pravilno ukrepal, ko je preprečil poskus nezakonite izdaje delnice prve emisije podjetja Optimizem Vladimirja Slejka iz Postojne. Takrat je Slejko vsepovsod grozil Gaspariju, da ga bo tožil, potem pa je vse nenadoma utihnilo. In tiho je bilo vse do javne razgrnitve gradiva o javnem dolgu, iz katere je razvidno, da je prišlo na relaciji Slejko-Drnovšek-Gaspari do neke čudne trgovine. Nelogično je namreč, da bi minister, ki je poznal bonitete

Skupina poslancev ni zadovoljna z odgovori finančnega ministra Gasparija o državnem poroštvo za dolg podjetja Optimizem

INTERPELACIJA
ZOPER DILETANTIZEM

Vladimir Slejko, podjetnik, ki svoje dolgove nalaga na grbo davkoplačevalcev in se zraven čisto smeje

Le kaj je finančnega ministra Mitja Gasparija sililo v poroštvo za dolg postojnskega Optimizma?

Slejkovih »optimističnih« po- djetij, čez noč spremenil svoje strokovno finančno mnenje in tebi nič, meni nič Hmezdovi banki iz Žalca v imenu države jamčil za 112 milijonov tolarjev Optimizmovega dolga. Tembolj, ker je črno na belem, da je direktorica SDK Romana Logar izčrpno obvestila finančnega ministra o finančnem stanju v Optimizmu kot tudi o tem, da je začasna de- blokada podjetja Optimizem s strani Hmezdove banke po vsej verjetnosti spekulativne narave. Človek z zdravim finančno pametjo, ki je minister Gaspari nedvomno premore, se torej v nobenem primeru ne bi smel odločiti, da bi takšne- mu podjetju, kot je Optimizem, dal državno poroštvo za njegove dolgove. Še posebej zato ne, ker mu je moralo biti jasno, da glede na stanje prili- vov in odlivov omenjenega po- djetja Slejko tega dolga ne bo mogel povrniti in je velika verjetnost, da bo poroštvo vnovčeno.

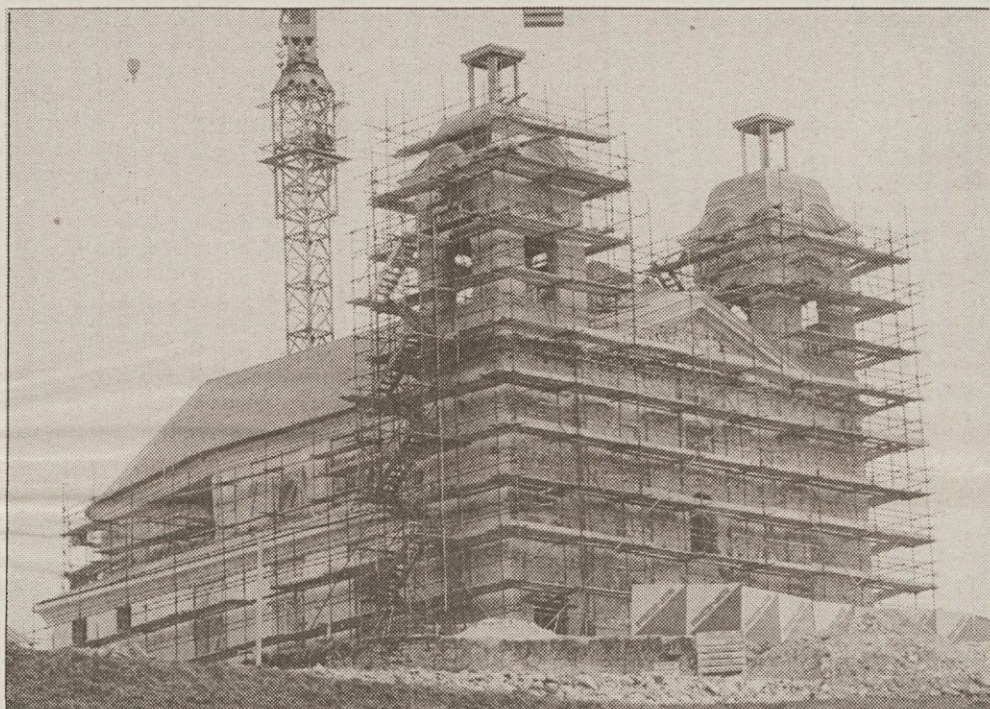
Marjan Podobnik, šef SLS, je zgodbo o poroštvo države

za dolg Optimizma vrgel v brk predsedniku vlade Drnovšku tudi v vroči razpravi med razreševanjem obrambnega mi- nistra, kar samo po sebi govo- ri, da omenjenih 112 milijonov tolarjev presega strokovne fi- nančne okvire, in da je posredi politika. Kakšna? Resnici na ljubo velja povedati, da je mi- nister Gaspari v debati o jav- nem dolgu v parlamentu in na televiziji pojasnil omenjeno poroštvo, vendar finančna kot tudi obča javnost s tem odgo- vorom nikakor nista mogli bi- ti zadovoljni. Za zdaj sta se torej morali zadovoljiti z od- govorom spekulativne narave, ki ga prek ust zvedavih novi- narjev prodajajo poučeni opo- zicijski poslanci. Slo naj bi za lobiranje znotraj Liberalno demokratske stranke, ki ga je uprizoril lastnik Optimizma in član LDS Vladimir Slejko, in ki je v končni posledici pri- peljal do poroštva države za dolg njegovemu podjetju. Do- bro obveščeni znajo povedati, da je Slejko (tudi predsedniku stranke in vlade dr. Drnov- šku) grozil z razkritjem neka- terih neljubih podatkov glede

financiranja predvolilne kam- panje LDS. Glede na to, da je to financiranje potekalo po domače oziroma brez zakona o financiranju političnih strank, je čisto mogoče, da Slejko ve za stvari, ki bi z raz- kritjem utegnile metati na vo- dilno stranko vladajoče koali- cije ne prav simpatično luč.

Osnovno vprašanje pa seve- da je, ali smo takšne rabote zdaj prisiljeni iz svojih žepov pokrivati davkoplačevalci. Odgovor se seveda ponuja sam od sebe, kar pomeni, da je skupina omenjenih poslancev, ki je vložila interpelacijo o de- lu in odgovornosti finančnega ministra, našla svojo kost za glodanje. Popolnoma upravi- čeno, kajti na dlani je, da gre za temo, ki bi nas morala naj- bolj zanimati in do katere bi se vsaka vlada morala vesti nadvse resno. Državna blagaj- na skupaj z javnim dolgom sta pač preveč resni zadevi, da bi lahko postali predmet takšne- ga ali drugačnega lobiranja, s katerim skušajo takšni ali drugačni nastopači pokriti svoj diletantizem. Ivo Kuljaž

Slovenske investicije po novem

Cerkev sv. Mohorja in Fortunata v Žužemberku

MASKIRANI UNIFORMIRANCI

V času, ko smo stopili na pot večstrankarske ureditve, je Slovenija doživela novost: uradne osebe poslujejo z dr- žavljeni zakrinkane. Kaj to pomeni?

Najprej je treba zapisati, da je v zahodnih policijah do tega prišlo po neposrednih oboro- ženih spopadih s teroristi. Slednji so si spremenili zuna- nji videz ali pa so se zatekli h krinkam, da jih policija ne bi prepoznala. Prvo potezo te vrste je torej naredila terori- stična stran, drugo pa special- na policija. Ni pa ostalo le pri

tem. Kmalu so obe strani začeli posnemati različni kolovo- dje javnih demonstracij, zlasti tedaj, ko so računali z mož- nostjo nasilnega delovanja množic. Ponekod je posredo- vala država in demonstran- tom prepovedala uporabo krink za obraz. Izjema pri tem je bil le posebni del policije, kar je urejal pravni predpis. Zanimiv je primer v Franciji. Tam se je uporaba krinke kar nekako udomačila tudi na šir- šem področju delovanja poli- cije. Zato je pred dobrimi tre- mi leti generalni direktor nji- hove državne policije s poseb-

nim ukazom določil, da je uporaba krinke pravno do- pustna le za protiteroristični boj.

Pri nas se je z zakrinkanimi uradnimi osebami javnost sre- čala ponoči s 17. na 18. okto- bra 1991. Tedaj je ljubljanska uprava za notranje zadeve iz- vedla tako imenovano racijo v od tedaj dalje znamenitem gostinskem lokalu »Cestar« na Stolpnikiški ulici št. 10 v Ljub- ljani. V akcijo so pritegnili tu- di specialno (protiteroristič- no) enoto ministrstva za no- tranje zadeve, ki je uporabila krinke za obraz, menda uvože- ne iz tujine. To je bilo prvič v zgodovini policije na Slo- venskem, ki se šteje od leta 1948. O tem sem pisal v knjigi »Izza barikad«. Vendar je vse ostalo po starem. Očitno je ne- komu ustrezalo, da to ni prav- no urejeno.

Ni naključje, da so se po specialcih, ki so v neposredni pristojnosti ministra za notra- nje zadeve, zlagodali spet prav specialci v pristojnosti ministra za obrambo. Bralci bodo takoj spoznali, da mislim na dogodek v Depali vasi v ne- deljo, 20. marca letos pozno zvečer, ko se je naš državljan srečal z zakrinkanimi možmi v vojaških uniformah.

Danes je zadeva povsem zrela, da jo pravno uredimo. Sicer krinke lahko postanejo izgovor ali »pokritje« za neza- konito delovanje specialcev v obeh ministrstvih.

Pavle Čelik

KOLEKTIVNA POGODBA ZA
NEGOSPODARSKE
DEJAVNOSTI V REPUBLIKI
SLOVENIJI

s komentarjem in stališči komisije za razlago kolektivne pogodbe

Poleg kolektivne pogodbe s komentarjem in stališči brošura vsebuje še:

- Tarifni del KP za zdravstvo in socialno skrbstvo - Sklep IS Republike Slovenije o določitvi koeficienta za določanje OD
- Zakon o plačah delavcev v javnih vzgojno-izobraževalnih zavodih
- Sklep o določitvi kalkulativnih osnov za določitev obsega sredstev za plače v zavodih, ki se financirajo iz proračuna.

Cena 950,00 SIT. Brošuro lahko naročite na naslov: ČZP ENOT- NOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni 321-255, 110-033, faks 311-956.

»Kupujmo slovensko« skozi ameriško-japonsko prizmo

BIZNIS JE VOJNA

Odlomek iz knjige Michaela Crichtona Vzhajajoče sonce

Ron je zavzdihnil. »Tipično nakladanje,« je rekel.

Profesor Rawling na zaslonu je rekel: »Mi- slim, da so Američani po krivici nevhvaležni, saj tuji investitorji deželi samo pomagajo.«

Ron se je zasmel. »Rawlins je član skupine, ki ji pravimo kimonolizci. Akademski strokov- njaki, ki trobijo japonsko propagando. Prave izbire nimajo, ker njihovo delo terja prsto gibanje po Japonski, in če začnejo kritizirati, se njihovi stiki na Japonskem potrgajo. Vrata se jim zaprejo. In tu v Ameriki bojo Japonci na to ali ono uho pošepnili, da tej zgagi ni mogoče zaupati ali da ima »zastarele poglede«. Ali še hujske – da je rasist. Vsak, ki kritizira Japonsko, je rasist. Akademiki kmalu zatem ne morejo več javno predavati in izgubljajo svetovalske službe. Zavedajo se, da se je to zgodilo njho- vim kolegom, ki so stopili iz vrste. Tako da sami nočejo narediti iste napake.«

Connor se je vrnil v sobo. Rekel je: »Je pri prodaji MircoCona karkoli nelegalnega?«

»Seveda je,« je rekel Ron. »A to je odvisno od tega, kako se bo odločil ukrepati Washington. Akai Ceramics ima že šestdeset odstotkov ameriškega trga. Z MircoConom bo dobil popoln monopol. Če bi bil Akai ameriško podjetje, bi vlada prodajo prepovedala in sklep utemeljila kot protimonopolen. Ker pa Akai ni ameriško podjetje, prodajnih okoliščin nihče ne jemlje pod drobnogled. Na koncu bodo prodajo ver- jetno dovolili.«

»Hočeš reči, da ima lahko japonska firma v Ameriki monopol, ameriška pa ne?«

»Dandanes se ponavlja res konča tako,« je rekel Ron. »Sploh pa ameriški zakoni čisto

naravnost spodbujajo prodajo naših podjetij tujcem. Tako kot je bilo s prodajo Universal Studios Mutsushiti. Universal je bil naprodaj že vrsto let. Nekaj ameriških družb ga je po- skušilo kupiti, pa ga niso mogle. Leta 1980 je poskusil Westinghouse. Nemogoče: interesna kolizija. Ko pa se je pojavila Matsushita, ni bilo proti njej na lepem nobenega zakona. Naša zakonodaja se je pred nedavnim spremenila. Današnja bi omogočila družbi RCA nakup In- versala. Ampak takrat pa ne. MicroCon je sa- mo najnovejši zgled za to, kako neumni so ameriški predpisi.«

Rekel sem: »Kaj pa o prodaji MicroCona pravijo ameriške računalniške družbe?«

Ron je rekel: »Ameriškim družbam prodaja ni všeč. Vendar pa ji tudi ne nasprotujejo.«

»Zakaj ne?«

»Ker se jim zdi, da jih vlada že zdaj preveč utesnjuje s predpisi. Varnostni predpisi zaje- majo kar štirideset odstotkov vseh ameriških izvoznih artiklov. Naša vlada ne dovoli našim računalniškim firmam, da bi prodajale v vzhodno Evropo. Hladna vojna je mimo, predpisi pa še veljajo. Medtem pa Japonci in Nemci kot nori prodajajo svojo robo. Zato bi Američani radi manj predpisov. In v vsakem poskusu, da bi se preprečila prodaja MircoCona, vidijo sladno vmešavanje.«

Rekel sem: »To se mi še vedno ne zdi logič- no.«

»Se strinjam,« je rekel Ron. »Ameriške firme bojo v nekaj naslednjih letih pocrkale. Ker če bo Japonska edina imela stroje za izdelavo čipov, potem bo lahko tovrstno proizvodnjo iz ameriških tovarn ustavila.«

Konec

